

SEVGİ

dünyası

SAYI: 200010 FİYATI: 900.000 TL.

Çocuklara Sahip
Çıkmalıyız
Dr. Refet Kayserilioğlu

Zaman Üzerine
Çeşitlemeler
Güngör Özyiğit

Durdurun Dünyayı
Gidecek Var
Nadide Kılıç

Daniel'den Bir Hediye
Çev: Acar Doğangün

AYIN DOSYASI:
BİN YILIN BİRİKİMİ
(1701 - 1800)

Aylık Kültürel
ve Siyasi Dergi

Cilt: 32
EKİM 2000
Sayı: 382

SEVGİ YAYINLARI
TİC. LTD. ŞTİ.
adına
Sahibi ve Genel Yayın
Müdürü
Dr. Refet Kayserilioğlu

Yazı İşleri Müdürü:
Güngör Özyiğit

Yayın Kurulu:
Güngör Özyiğit
Nelda Bayraktar,
Zeynep Elkâtip,
Hale Ürkmezgil
Özenç Kayserilioğlu

Halkla İlişkiler Müdürü:
Tülin Özyiğit

Haberleşme Sorumlusu
Kâzım Erdemoğlu
250 42 42

Okur - Abone İlişkileri

Kâzım Erdemoğlu
252 85 85

Yönetim Yeri:
Aydede Caddesi
Kıvılcım Apt. No. 4/5
80090 Taksim/İSTANBUL
Tel: (0212) 250. 42. 42.

Yazışma Adresi:
SEVGİ DÜNYASI

P.K.471-Beyoğlu-İST.
80090

Mizampaj ve
Teknik Danışman
Hale Ürkmezgil

Dizgi:
Özenç Dizgi

Baskı
Form Matbaacılık
613 88 25 - 613 89 73

Fiyatı: 900. 000 TL
Yıllık Abone:
10.000.000TL.
Yurt Dışı:15.000.000 TL.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sevgili Dostlar	
Dr. Refet Kayserilioğlu _____	1
Çocuklara Sahip Çıkmalıyız	
Dr. Refet Kayserilioğlu _____	2
Zaman Üzerine Çeşitlemeler	
Güngör Özyiğit _____	7
Çocuklarımız/ Karar Verme	
Nelda Bayraktar _____	10
Durdurun Dünyayı	
Gidecek Var	
Nadide Kılıç _____	13
Umutların Bittiği Yerde	
Yeni Bir Yaşam Başlar	
Özgül Cimbay _____	18
Findhorn Öğretileri	
Çev: Acar Doğançün _____	21
İnternette Öyküler	
Daniel den Bir Hediye	
Çev: Acar Doğançün _____	26
MILLENIUM DOSYASI	
BİN YILIN BİRİKİMİ (1701-1800)	
Müziğin Meleği Mozart _____	33
Güzelliğe Talip, Şeyh Galip _____	34
Soylu Düşünmenin Kontu	
Immanuel Kant _____	36
Aydınlanma ya da Akıl Çağı _____	38
Ney ve Kılıç _____	39
İlk Bağımsızlık eylemi, Amerikan Devrimi _____	41
Kadına Duyarlı, Kendine Sevdalı, Kazanova _____	44
Hayatımız Mizah	
Güngör Özyiğit _____	47

Sevgili Dostlar

Uzun bir hastalık süresi geçirdim. Henüz tam geçmiş değil, ama oldukça rahatladım. Ateşim 41.8 dereceye kadar çıkmış ve ben kendimi kaybetmişim. Sebebi bilinmeyen ve bulunamayan bu hastalık neden geldi? Elbette geçirilmesi gereken bir takım yollar var, tecrübeler var. Hiçbir şey sebepsiz değildir. Sizlerden uzak olmak, sizleri görememek, duyamamak büyük bir noksanlık. Eksik olmasın, arkadaşlarım beni yalnız bırakmamak için çok çaba harcadılar. Şu anda tam istirahat için evdeyim, tam bir istirahat içindeyim ve kendimi topluyorum.

Bu süre içinde kendime döndüm ve geçmiş günlerimi hatırladım. Boşa geçen zamanlarıma çok acıdım. Onları daha çok değerlendirebilirdim. Ömür, insana Yaratan'ın verdiği bir büyük öğrenme, hizmet ve borç ödeme imkânıdır. O'na olan borcumuzu biribirimize iyi yaptıklarımızla ve iyi verdiklerimizle öderiz ancak. Hiç kimseye bir şey veremiyorsak, borcumuz büyüktür ve bu bizi, idrakimiz açıldıkça çok üzer.

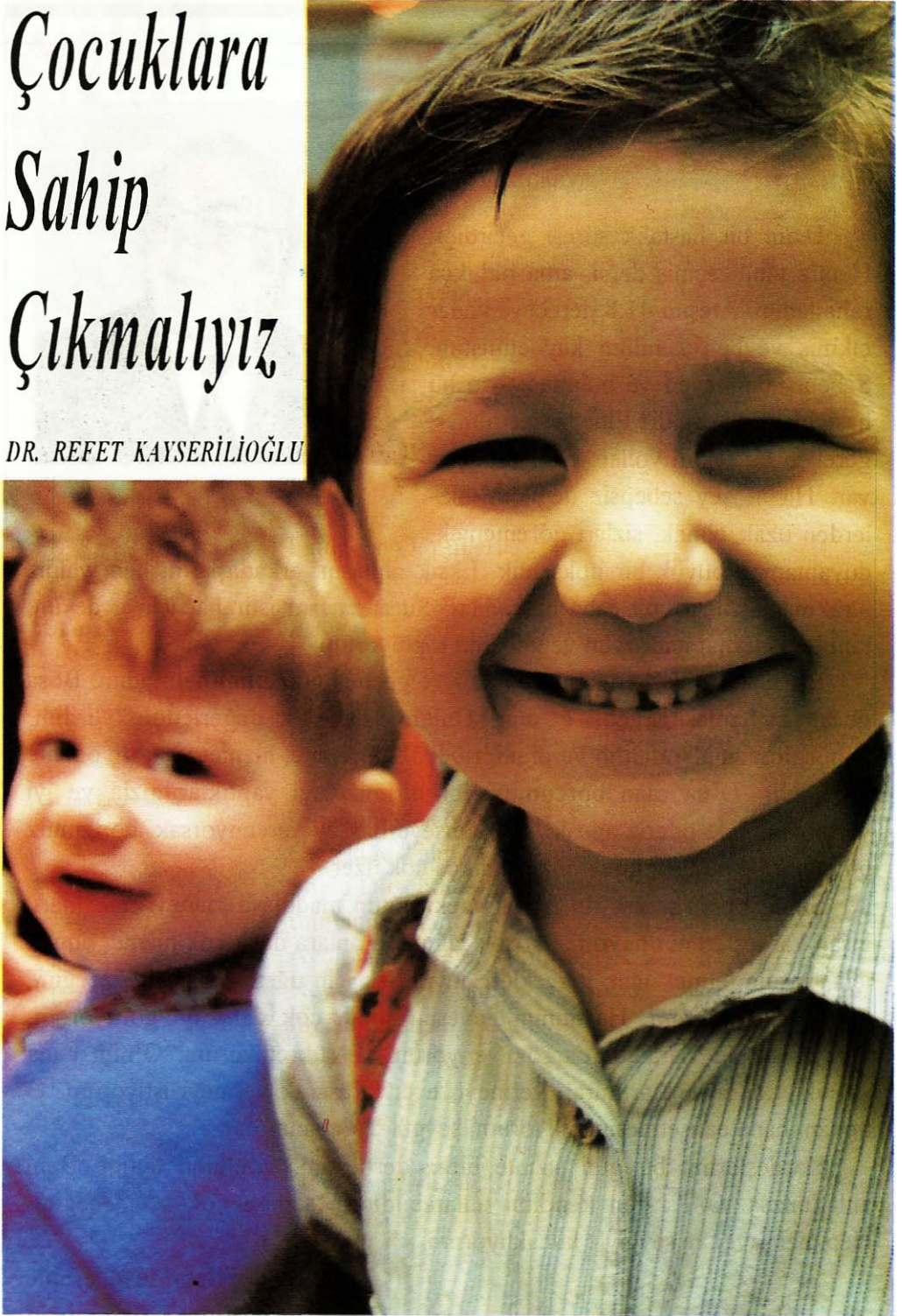
Şimdi kesin kararlıyım ki, elimdeki bütün maddi ve manevi imkânları, insan kardeşlerimin hayrına harcayacağım ve onlara daha çok hizmet etmek için, yardım etmek için, gerçekleri duyurmak için uğraşacağım, vereceğim, mutlaka yapacağım. Hayatımın gayesini şimdi çok daha iyi görüyorum. Gözyaşları ile Yaratanım'a söz veriyorum ve şükrediyorum. O'nun bana verdiklerini sizlere artırarak vermeyi, evet, artırarak vermeyi istiyorum. O imkânı bana bahşetmesini diliyorum, sevgili Yaratanım'dan.

Kardeşlerim, bu gün sizinle biraz dertleştim, gönlümü açtım. Beni anladınızsa ya da ben kendimi anlatabildimse sizlere çok sevineceğim. Hepinizi saygı ve sevgiyle kucaklıyorum.

En derin sevgilerimle
Dr. Refet Kayserilioğlu

Çocuklara Sahip Çıkmalıyız

DR. REFET KAYSERİLIOĞLU

GÖZLEMLER

Memleketim olan Karaman'da serbest doktorluk yaparken, bir gün genç bir adam geldi; 28 yaşlarında köyünün muhtarı olmuş; fevkalâde akıllı, zeki, uyanık bir insan. Kafa yapısı da, konuşmaları da çok akıllı olduğunu açıkça gösteriyordu. İlkokul tahsiliyle, köy hayatının kısıtlı imkânlarıyla böylesine gelişebilmişti. "Bu adam" diye düşündüm "iyi bir tahsil yapabilse, iyi bir eğitimden geçebilse, kim bilir ne başarılı bir bilim adamı veya iş adamı veya yönetici olabilirdi. İmkânsızlık onu belli bir sınırdan bırakmıştı. O, heder olmuş bir değerdi.

Onun gibi, köylerde veya şehirlerde kimbilir nice değerler vardır... Yetenekli, akıllı, gelişmeye ve yükselmeye hazır o çocukları bulup onların elinden tutarak ilerlemelerine olanak hazırlamak gerekir.

Eğitim demek, yalnız okul kitaplarının öğrenilmesi demek değildir. Çocukların iyi ahlâklı, dürüst, kimseye kötülük düşünmeyen, hayırlı insanlar olması demektir. Okula giden çocuklar, yetenekli de olsalar, gerçek değerleri sadece okul bilgilerini almakta görürler-

se, ne kendilerine ne çevrelerine fazla bir yararları olmaz. Çoğu aile, korunmayı bilmedikleri için rastgele çocuk yapmaktalar, "Allah verdi, rızkını da Allah verir" demektedirler. Önemli olan rızkın kazanılması değil, gerçekten eğitilmiş, ahlâklı, dürüst olmalarını sağlamaktır.

Çocuklar bu ülkenin,
hattâ dünyanın geleceğidir.
Ülkemizin ve
dünyanın geleceğinin
iyi olmasını istiyorsak,
çocukları her yönden
çok iyi
yetiştirmeliyiz

Arkadaşımız Tülin Özyiğit, Çingene çocukları ile ilgileniyor; çoğunun nüfus cüzdanı yok, onlara nüfus cüzdanı çıkarttırıyor, onların okula gitmelerini sağlıyor. Fakat işte o da, çocuklara öğretim imkânı sağlıyor yalnızca. Köylerde, kentlerin kenar mahallelerinde, okumayı bilmediği gibi, eğitimden hiç nasibi olmayan bir sürü çocuk

var. Bu eğitimsiz çocuklar, yalnız fakir ailelerin çocukları değil, zengin ailelerin de her çeşit imkâna boğulmuş, eğitimsiz, kültürsüz çocukları var. Onlar şımarıkça hareket ediyorlar, ellerinde para olduğu için her şeyi yapabileceklerini zannediyorlar. *Halbuki çocuklar, bir ülkenin geleceğidir. Geleceğimizi sağlam ve iyi temellere oturtabilmek için, çocukların her yönden eğitilmeleri gerekir. Yani çocuklar iyi olacak, doğru olacak,*

çalışmaktan hoşlanan, zevk alan olacak, sürekli bilgisini artırmayı bir gaye bilecek ve en başta kendisini, sonra yakınlarını, sonra herkesi sevmeye hazır hale geleceklerdir. Aynı zamanda o çocuklar, yalandan, iftira etmekten, ikiyüzlülükten, her çeşit kötülükten uzak durmaya çalışacaklardır.

İşte gerçek eğitim böyle olur. Yalnız okuma yazma bilmek eğitim değildir, o tahsildir. Bu eğitimin ülke çapında yapılabilmesi için, nüfus planlaması ilk şarttır. Her aile çocuklarına bu eğitimi verebilmelidir, ama kendisi bu eğitimi almamış aileler, çocuklarına böyle bir eğitimi nasıl vereceklerdir? Onun için bir yandan çocuklarla

ilgilenirken, bir yandan da tüm ailelere topluca eğitim verilmelidir. Televizyonlar bu eğitim için en önemli etkidir. Aynı saatte bütün istasyonlarda bu eğitimi anlatan bilgiler verilecektir. Böyle bir eğitimin hem onları yücelteceği hem de çocuklarının iyi yetiştirmelerini sağlayacağı açıktır. Bunun için insanları gerçekten seven, insanların geleceğini kurtarmanın çok gerekli olduğunu, ülkenin yararına olduğunu bilen hayırlı insanların

el ele vermeleri gerekir. Eğitim dernekleri kurulmalıdır. Bu dernekler kanalıyla bütün istasyonlarda bu eğitim yapılmalıdır.

İlk anda çok zor gibi gelen bu çaba, el ele vererek, herkesi inandırarak kısa sürede gerçekleşebilir. eğer çocuklar bir ülkenin geleceği ise, eğitimsiz, çıkarıcı ve

bencil çocuklar, büyüdükleri zaman da her çeşit kötülüğü yapmaktan kaçınmazlar. Eğitilmiş olmanın, yani iyi insan, üstün insan olmaya çalışmanın, ülkenin geleceğine en büyük hizmet olacağı tekrar tekrar belirtilmelidir.

Topluca eğitimin ne kadar önemli olduğu şu açıklamalardan apaçık görülmektedir. Ülkemizde bunu sağlayabilirsek,

Çocuklar,
büyüklere
emanet edilmiş.
İyi yetiştirilmeye,
iyi eğitime
ve ahlâklı, bilgili,
başarılı olmaya hazır,
küçük değerlerdir.

dış ülkelere de örnek oluruz. Çünkü bugünkü dünya görüşü, bütün ülkelerde, sadece kendi çıkarını sağlamaya yöneliktir. Bu ise gerçek insanlık değildir. İsteddiği kadar okumuş olsun, en modern şartlarda yaşıyor olsun, gerçek ahlâklı insan olmadan, yani köklü bir eğitim almadan, insanlar kayıptadır. Çünkü Yaratan'ın insandan beklediği beş yükselme esasını benimsemek ve uygulamak, bir de beş yapılmaması gerekeni yap-

mamayı benimsemektir. Bir ülkenin geleceği, böyle iyi ahlâklı, iyi eğitilmiş, dürüst ve hayırlı insanların eliyle kurtulacaktır. Bunları uygulayan insanlar da, sürekli yükselecekler, üstün insanlar olacaklardır.

Bu konu üzerinde hepimizin çok etraflı düşünmemiz ve bunları bütün kardeşlerimize benimsetmeye çalışmamız gerekiyor. Aslında böyle bir hizmet, en gerçek ibadettir. Yaratan'ın memnun

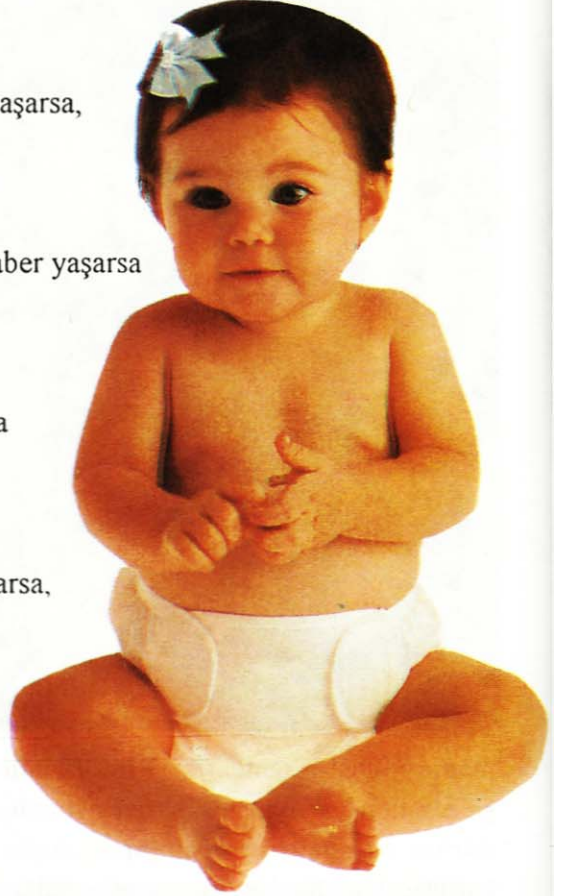
olacağı gerçek insanlıktır.

Aslında insan dünya yaşamında zararsızlığı öğrenmeye ve yararlı olmaya alışacaktır. Öylece insanlar arasında bilgi, iyi ilişkiler, kardeşlik hakim olacaktır.

Bunun için önce büyüklerin ve anataların eğitilmeleri gerekir. Bu da insanları seven, insanları kardeş bilen, insanlara hizmeti ibadet gibi gören, hayırlı insanların el ele vermeleriyle gerçekleşir.

Yaş Dal

Eğer bir çocuk düşman bir çevrede yaşarsa,
kavgacılığı öğrenir.
Korku içinde yaşarsa,
korkmayı öğrenir.
Daima kendine acıyan insanlarla beraber yaşarsa
kendini zavallı hissetmeyi öğrenir.
Kıskançlık içinde yaşarsa
nefret etmeyi öğrenir.
Ona cesaret veren bir çevrede yaşarsa
o da kendine güvenmeyi öğrenir.
Onu öven bir çevrede yaşarsa,
o da takdir etmesini öğrenir.
Kendine değer veren bir çevrede yaşarsa,
bir gayesi olmasını öğrenir.
Dürüst muamele görürse,
adaletin ne olduğunu öğrenir.
Doğruluk içinde yaşarsa,
hakikatin ne olduğunu öğrenir.
Ona daima dostluk,
güleryüz ve anlayış
gösteren bir çevrede yaşarsa,
dünyanın yaşanacak,
güzel bir yer olduğunu öğrenir.

Ann landes

Zaman Üzerine Çeşitlemeler

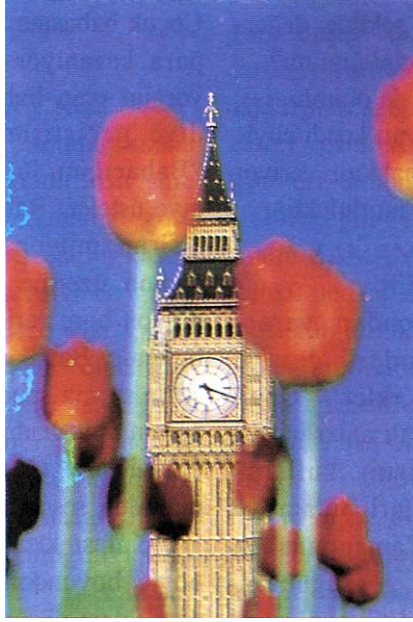
Güngör Özyiğit, Psikolog

Bankada bir hesabınız olduğunu düşünün. Her sabah hesabınıza 86.400 dolar para yatırılıyor. O gün içinde bu parayı dilediğiniz gibi kullanabilirsiniz. Paranız ertesi güne aktarılmaz. Gün bitiminde siz kullanmazsanız da, kullanmasanız da, hesabınızdaki para sıfırlanıyor.

Böyle bir durumla karşılaşan insan ne yapar? Eğer akli başındaysa, hesabındaki parayı, süresi dolmadan, kuruşuna kadar değerlendirmeye çalışır.

Aslında hepimizin ZAMAN bankasında bir günlük hesabımız var. Ve her birimize her gün, o gün kullanılmak üzere, 86.400 saniye sunuluyor. Bunu değerlendirmek veya boşa harcamak tamamen insanın inisiyatifine bırakılıyor.

Kimi doğru ve iyi işler yaparak, zamanı oya gibi işleyip günü kazançlı bir

Saatlerin saati Greenwich...

şekilde kapatıyor.

Kimi de boş işleri vaktini geçirerek zamanını ziyan ediyor. Geri getirilemeyen, biktirilemeyen, o yüzde en değerli kaynak olan zamandan, ne yazık ki yeterince yararlanamıyoruz.

Ancak kendini bilen, dünyada niçin yaşadığının bilincinde olan kişi, zamanı doğru şekilde kullanabilir. Böyle biri, kendisine sunulan zaman kredisini

kendinin ve çevresinin yararına, yarar yükselmesine yönelik olarak değerlendirir. Ayrıca zamanın her anından ayrı yoğunlukta ve duyarlılıkta yararlanabilir.

Lucien Seve: "Zamanı kullanmayı bilmek, insanın gelişen kişiliğinin gerçek altyapısıdır. Yatağımızı nas düzeltir, temiz tutar, ilgilenirsek, zamanımızı da öyle özenle kullanmalıyız der.

Hayatımızın kumaşı, yaşadığımız an'ların iplikleriyle örülmüştür. O yüzden zamanımızı iyi değerlendirmek, hayatımızı iyi yaşamak anlamına gelir. Şu iki sorunun cevabı insanın zamanını nasıl kullandığına, başka deyişle, hayatını nasıl yaşadığına dair bir ipucu verebilir bize:

1. Şimdi, içinde yaşadığım andan, en iyi şekilde yararlanmak için ne yapabilirim?

2. Zamanımı en iyi şekilde değerlendirmenin ölçüsü şu an yaptığım mı?

Her iki sorunun yanıtı da olumlu ise, insan, yaşamak istediği hayatı kendi eliyle yaratıyor, yaşadığı anın hakkını veriyor demektir. Bunun bir adı da mutluluktur.

YANLIŞ YÖNELİŞLER

Voltaire “zaman, ondan yararlanabilecek kadar uzundur” der ve arkasından hemen şunu ekler: “Onun ölçüsünü bulup, düşünüp çalışanlar için..”

İnsanların zamanlarını kullanım biçimleri, hayata verdikleri anlam ve amaca göre şekillenir. Zamanımızı ve enerjimizi, değer olarak gördüğümüz, ulaşmak istediğimiz hedefler uğruna harcarız. Ne var ki, bu hedefler çoğu kez, hayatın evrensel ilkeleriyle örtüşmez. Bazı durumlarda amaçla araç birbirine karışır, yer değiştirir. Değerleri önemlilik derecesine göre sıralamada, çoğu zaman yanlışlaşır düşülür.

Bir iş adamı düşünün. Hayatı boyunca para kazanmak için başarı merdivenine tırmanmak uğruna uğraşıp duruyor. Tam son başamağa çıktığında, bir de bakıyor ki, merdiven yanlış duvara

dayalı. Zengin olmuş ama, eşini ihmal etmiş, çocukları baba sevgisinden yoksun olarak büyümüş. Aralarında aile yuvasında olması gereken sıcaklık ve yakınlıktan eser yok. Sonuçta yanlış yapılmış bir başarı tanımına kurban edilmiş bir hayat, hatta hayatlar..

Böyle bir işadamı yorgun argın evine döndüğünde, beş yaşındaki çocuğunu kapının önünde, kendisini beklerken bulur. Çocuk babasına “baba bir saatte ne kadar para kazanıyorsun?” diye sorar. Zaten yorgun olan baba “Bu senin için değil” diye geçiştirmek ister. Ama çocuk “Babacığım lütfen, bilmek istiyorum” diye üsteler. Baba, başından savmak için “Yirmi milyon” diyerek kestirip atar. Bunun üzerine çocuk “Baba, bana on milyon borç verir misin?” diye bir istekte bulunur. Baba iyice sinirlenerek “Benim senin saçma sapan oyuncaklarına verecek param yok, hadi derhal odana git ve yat” emrini verir. Çocuk bozulmuş ve üzülmüş bir halde, sessizce odasına gider.

Kafası kızan baba “Bu çocuk nasıl böyle boyundan büyük şeylere cesaret eder” diye düşünür. Bir saat sonra siniri yatışıp sakinler. Bu defa “Çocuk parayı niye istedi, acaba bir şeye ihtiyacı mı vardı” şeklinde düşünmeye başlar. Vicdanını biraz rahatlatmak üzere çocuğun odasına gelir. Yatağında yatan çocuğuna “uyuyor musun evladım” diye sorar. Çocuk “Hayır” der. Baba yatağın kenarına ilişir, özür dileyen bir tavırla: “Al bakalım sana istediğin on milyonu. Az önce sert davranıp seni kırdığım için üzgünüm. Ama uzun ve yorucu bir gün

geçirdim.” der. Çocuk parayı alır ve sevinçle haykırır: “Teşekkürler babacığım!” Derken yastığının altından buruşuk paraları çıkarıp saymaya koyulur. Bunu gören baba, yine parlar “Paran olduğu halde niye benden para istiyorsun?” diye çocuğunu azarlar. Çocuk “ama yeterince yoktu” dedikten sonra, paraları babasına uzatarak bir dilekte bulunur: “İşte 20 milyon, bir saatini alabilir miyim baba?”

BABA OCAĞI VE KUCAĞI

Yine varlıklı bir iş adamı, kızına akşamları masal anlatmaktadır. Bir süre sonra bu işten sıkılır ve kendine göre akıllıca bir çözüm bulur. Kızına bir kasetçalar alıp, içine kızının sevdiği en güzel masalları kaydeder. Böylece kızı kasetçaları kulağına takıp masalları dinlerken, kendisi de evde işi gücü ile daha fazla ilgilenecektir. Ancak, bir yandan göz ucuyla izlediği kızının mutlu olmadığını görür. Kızı, kendisinden masal anlatmasını istediğinde “sana aldığım kasetçaları kayıp mı ettin yoksa?” diye sorar. Kız sessizce “Hayır” der. Baba “öyleyse sorun nedir?” diyerek kızın üstüne gider. Ve kız bütün bir saflıkla “Kaset çalar var ama, kasetçaların kucağı yok ki!” der.

Baba, acı bir şekilde, kızının kasetçalara, masala değil, baba ilgisine sıcaklığına ihtiyacı olduğunu anlar.

ZAMANA YAZILMAK...

Voltaire “Zadig” ya da “Safoglan” adlı eserinde, önemli bir şey üzerinde insanları düşündürür.

“Büyük müneccim önce şu soruyu sorar: Dünyada en uzun ve en kısa olan, en yavaş ve en hızlı hareket eden, bütün olan ya da parçalara bölünebilen, hem hiç ilgi duyulmayan hem de çok üzüntü verebilen, o olmayınca hiçbir şey yapılmayan, bütün küçüklükleri yok edip, silen ve bütün yücelikleri ölümsüz kılan şey nedir?”

“Hobard ilk sözü alır. O bu gibi bilmecelelerden hiç mi hiç anlamaz. Ona göre başarı ancak mızrakla kuvvetli darbeler vurularak kazanılır. Orada bulunanların bir bölümü, sorunun yanıtının kader olması gerektiğini söylerler. Kimileri bunun toprak, kimileri de ışık olabileceğini ileri sürerler. Zadig ise bunun ZAMAN olabileceğini dile getirir. Çünkü ondan daha uzun bir şey yoktur, o sonsuzluğun ölçüsüdür, bütün yapmak istediklerimizi içinde kaybedecek kadar kısadır, bekleyenler için en yavaş geçendir, haz olarak yaşadığımız anlar en çabuk yok olandır, bütündür ama sonsuzluğa doğru küçük parçalara bölünerek, zaman dilimlerine ayrılarak yayılır, insanlar ona karşı ilgisizdirler. Ama onu kaybedince çok üzürlü, onuz hiçbir şey yapılmaz, sahip olmak ve iktidarı elde etmek hırsından doğan her tür küçüklüğü unutturur ve yücelikleri ise ölümsüzleştirir.

“Toplantıda bulunanlar Zadig’e hak verirler.”

Zadig’e, daha doğrusu Voltaire’e hak verenler, aynı zamanda, zamana da hakkını verirlerse yücelirler, unutulmayanlar listesine girerler ve öylece ölümsüzlüğe ererler.

Çocuklarımıza Karar Vermelerinde Yardımcı Olalım

3 Steps To a Strong Family/ Linda & Richard Eyre

Çev: Nelda Bayraktar

İyi bir ailenin hukuk sistemi, kuralların ötesine taşabilendir. Çocuklarımıza iyi kararlar vermelerinde yardımcı olmaktır. Eğer biz çocuklarımıza nasıl karar verebileceklerini, doğru ile yanlış biribirinden nasıl ayırd edebileceklerini ve kendileri için en iyi olanı nasıl seçebileceklerini öğretebilirsek, kuralların çiğnemenin cezalarından onları kurtarabildiğimiz gibi onları yanlış seçimlerin sonuçlarından da korumuş oluruz.

Hayatlarımızdaki en kolay kararlar, kanun ve kurallarla idare edilenlerdir. Bunlar teoride kolaydırlar çünkü vereceğimiz tek karar bunlara uyup uymayacağımız ile belirlenir. Bu trafikte duracağımız kırmızı bir ışık, bir aile kuralı veya yerçekimi kanunu olabilir. Siz bunlara ya uyarınız ya da uymazsınız. Sonuçları ise aşikârdır. Bunları anlayan çocuklar ve yetişkinler analitik düşünce ve çabalarını daha fazla seçenekler tahmin ve gelecekle ilgili belirlemeler gerektiren daha zor kararlar için saklayabilirler.

Küçük çocukların, kanunlarla belirlenen durumlar ile kararlarla idare edilen durumlar

arasındaki farkı ayırd edebilmeleri çok önemlidir. Okul öncesi çağını yaşayan çocuklara bunu öğretebilmenin en basit yolu onlarla aşağıdaki gibi basit diyaloglar kurmaktır:

ANATA: Hangi kuralların doğru olduğunu biliyor musun?

ÇOCUK: (çocuğa buldurulur) Uymamız gerekenler. Şayet uymazsak bir problemle veya bir yaptırımla karşılaştıklarımız.

ANATA: Bu doğru. Biz bazen bunlara "Değerler" adını veririz. Bu kurallarla yapacağın iki şey vardır. Onlara uyabilir veya onları kırabilirsin. Kurallara uyarasan mutlu olursun. Hangi kurallar olabilir bunlar?

ÇOCUK: Düzen ve Barış kuralı.

ANATA: Doğru. Bunlar bizim ailemizin kuralları. Bunlara uymadığımız zaman ödememiz gerekenler de var biliyorsun.

ÇOCUK: Bir daha yapmamaya söz verirsek başka değil mi?

ANATA: Kesinlikle. Ailemizdeki kurallara uyarız hepimiz mutlu oluruz. Buna benzer başka kurallar var mıdır? Örneğin yaşadığımız şehrin veya ülkemizin kuralları var mıdır?

ÇOCUK: Arabamıza bindiğimizde em-niyet kemerimizi takmamız gerekir. Sürücülerin hız yapmaması gerekir. Başkalarına ait olan şeyleri almamamız gerekir.

ANATA: Peki bunları yerine getirmez isek ne olur?

ÇOCUK: Canımız yanabilir veya polisler bizi yakalayabilir.

ANATA: Bu doğru. Peki doğanın kanunları var mıdır?

ÇOCUK: Yerçekimi kanunu vardır. Sonra kışın dışarıya paltomuzu giymeden çıkarsak üşürüz.

ANATA: Peki bunları yerine getirmede başka neler olur?

ÇOCUK: Düşebiliriz veya donabiliriz.

ANATA: Her şey için bir kural veya kanun var mıdır?

ÇOCUK: (Emin değildir.)

ANATA: Peki giyeceğimiz T-Shirt'ün rengini, gideceğimiz sinemayı ve yapacağımız sporu bize söyleyen bir kural veya kanun var mıdır?

ÇOCUK: Hayır.

ANATA: O halde hiçbir kanun veya kural olmadığı zamanlarda ne yapacağız?

ÇOCUK: O zaman seçebiliriz.

ANATA: Doğru. Seçim hakkımızı kullanırız. Peki seçim yerine başka hangi kelimeyi kullanabiliriz?

ÇOCUK: (Çocuğa buldurulur). Karar vermek.

ANATA: Bazı kararlar o kadar önemli değildir, kahvaltıda portakal suyu mu yoksa elma suyu mu içmek arasında karar vermek gibi. Fakat bazı kararlar çok önemlidir. Bunlara örnek bulabilir misin?

ÇOCUK: Sağlıklı yiyecekler yemekle

şeker ve çikolata yemek arasında karar vermek gibi. Herkese iyi davranmakla sadece arkadaşımıza iyi davranmak arasında vereceğim karar gibi. Okulda iyi bir çocuk olmakla kötü bir çocuk olmak arasındaki fark gibi.

ANATA: Bu kararlar bir şey değiştirir mi?

ÇOCUK: Kötü kararlar verdiğimizde problemlerle karşılaşabiliriz. İyi kararlar verdiğimizde de iyi sonuçlar alırız.

Anaların çocuklarının karar verme kabiliyetlerini geliştirebilmeleri için çok önemli iki kural vardır. Bu kurallar onları kötülüklerden koruyacağı gibi gelecekte verecekleri ağır ve tehlikeli kararlar için de onları hazırlayacaktır.

1. Küçük yaşta onların paralarını biriktirme ve harcama konusunda karar vermelerini sağlayın. Bunun için 8 yaş idealdir. Hata yapsalar bile telafisi kolay olacaktır. Böylece kendilerini kontrol etmelerini sağlamış olursunuz.

2. Verecekleri kararların listesini hazırlamalarını söyleyin. 8 ile 11 yaş arası çocuklar bunu gayet iyi yapabilirler. Bu yaştaki çocuklar, kavramları gayet iyi anlayabilirler ve senaryo şeklindeki düşünceleri kolaylıkla ele alabilirler.

Böylece siz onların karar verme mekanizmalarına yardımcı olarak tehlikeli ve zor durumlara hazırlıklı olmalarını sağlayabilirsiniz.

Çocuğunuzdan, vereceği ve hali hazırda vermiş olduğu kararları bir deftere yazmasını isteyebilirsiniz.

Ondan sonra da deftere yazdığı bu kararları üzerinde aşağıdakine benzer konuşmalar yaparak üzerinde düşünmesini sağlayabilirsiniz.

“Oğlum, şimdi sen 10 yaşındasın. Büyüyünce yapmak istediklerin veya yapmamak

istedikleriyle ilgili şimdiden verdiğin kararların var mı? Örneğin sen 12 yaşına, 14 yaşına hatta 16 yaşına geldiğinde, olmasını istediğin şeyler hakkında şimdiden karar verebilir misin?”

Onlara ufak bir düşünme zamanı ve bazı ipuçları vererek karşılaşılabilecek önemli şeyler hakkında fikir cımnastığı yapmalarını sağlayabilirsiniz.

“Şimdiden hiçbir uyuşturucu kullanmayacağıma dair karar verebilirim.”

Veya “Her zaman dürüst olmayı seçebilirim.”

Veya “Sigara içmemeye karar verebilirim”

Ya da “Emniyet kemerini kullanmaya karar verebilirim.....Hızlı araba sürmediğimi arkadaşlarıma anlatabilirim.....Alkol almış bir sürücünün arabasına binmeyeceğime karar verebilirim” gibi...

Bu listeyi bir günde bitirmeye çalışmayın. Önce aranızdaki ilk konuşmayı başlatın ondan sonra çocuğunuza bir hafta veya iki hafta içinde yeniden yaklaşın. Çocuğunuzun üzerinde birlikte konuştuğunuz konularda düşünmesine fırsat verin. Siz de ona kendi kararlarınızı anlatın. Onun yaşında olmayı ve onun gibi karar vermeyi dilediğini ona iletin. Çocuğunuzun her yeni ve güzel fikrine saygı gösterip onu bolca övün.

Zamanı geldiğinde ise ondan ilerki yaşlarında vereceği kararları bir deftere kaydetmesini isteyin. Örneğin hatıra defterine yazabilir. Her kararın altına da imza atmasını rica edin. Böylece kendisiyle bir anlaşma yapmasını sağlamış olursunuz. Siz de şahit olarak altına imzanızı atabilirsiniz. Bundan amaç bunun ciddi bir şey olduğunu çocuğunuza ima etmenizdir. Bu listeye istediği her hangi bir şeyi sonradan da ekleyebileceğini ona açıklayın.

Çocuğunuz büyüyüp ergenlik çağına geldiğinde ve kız arkadaşıyla ya da erkek arkadaşıyla çıkmaya başladığında bu kararlara fiziksel yakınlık ve karşı cinsle yapmaması gerekenler de eklenebilir.

Karar verme sürecinde iki kritik öge vardır. Birincisi çocuğunuzun gelecek için vereceği kararların ardındaki sebebi kavramasıdır. Çünkü en iyi ve güçlü karar problemle karşılaşmadan önce verilen karardır. Herhangi bir durumun tam ortasında iken üstelik de baskı hissediyorsak yanlış karar verme olasılığımız daha yüksektir.

İkincisi çocuğunuzun verdiği kararlara sımsıkı bağlı kalmasını sağlayabilmenizdir. Bunu da senaryolar kurarak ve sanki olmuş gibi yaşayarak gerçekleştirebilirsiniz. Hayal gücünüzü kullanmanız yeterlidir. Örneğin size “Ben uyuşturucu kullanmamaya şimdiden karar verebilirim” diyorsa siz de ona “Peki o zaman şimdi sen 15 yaşındasın ve bir partidesin. En iyi üç arkadaşın uyuşturucu kullanmayı deniyorlar ve bundan çok hoşlandıkları belli oluyor. Bundan herhangi bir zarar görmediklerini söylüyorlar ve senin de kullanmanı istiyorlar. Bir kerecik kullanmaktan bir şey olmayacağını anlatıyorlar. Sana korkak diyorlar. 'Denemedem ne olduğunu nereden bilebilirsin ki?' diyerek seni tahrik ediyorlar. Sonra senin en beğendiğin kız geliyor ve 'Ne oluyor burada?' Diye soruyor ve 'Hadi sen de dene, bak ne kadar güzel olduğunu göreceksin' diyor sana...”

Bu şekildeki konuşmalarla verilen kararlara uyma zamanı geldiğinde zorlanacağını anlayacak ama önceden fikir cımnastığı yaptığı için de şanslı olduğunu görecektir. Bu da ona bu işin önemini bir kez daha hatırlatacaktır.

Gelecek Sayı: Ailenin Diğer Kuralları

Durdurun Dünyayı Gidecek Var

Nadide Kılıç

Saatlerce zifiri karanlıkta yürümekten bitap düşmüştü... Gökyüzünde tek bir yıldız yoktu, yeryüzünde ise tek bir ağaç... öyle uçsuz bucaksız, öyle sessiz, kokusuz, kimsesiz bir tabiatın içinde gittikçe gitmişti... zaman zaman durup etraftı dinlemişti. Belki bir köpek sesi duyurum bir köye yaklaşmış mıyım diye... ama çıt çıkmıyordu, ne rüzgâr uğultusu ne bir nehir çağiltısı duyuluyordu... arkasına dönüp baktı. Nereden geldiğini görmek istedi, kendini güvende hissetmek... hepimizde de aidiyet gereksinimi yok mudur?.. Arkasında bıraktığı önünde uzanıp gidenin tıpatıp eşiydi... Şaşkınlık ve korku içini titretti. Gökyüzüne bakamadı, sanki başının üstünden silindiğini hissediyor, biliyordu. Yere kuvvetle bastı... hiç değilse ayak sesleriyle konuşmak istedi. Ayak sesleri de kaybolmuştu, silinmişti... demin büyük bir huşu içinde Bilge Kam'ın duasını dinleyip, kutsal davulu eşliğinde kurşun dökme törenini izlememiş miydi. Bir parça kurşunu da ona uzatarak, tüm kötülükleriniz artık sizi terkedecek dememiş miydi... Her şeyi gayet iyi işitmişti, şimdi ise... rüyadayım diye yürüdüğüne boş verip, bedenini karyoladan fırlatır gibi yere savurdu. Düştü. Dizi parçalandı, acıdı elleri sızladı. Cebinden bir şey fırladı, eğilip aldı. Bilge Kam'ın verdiği kurşun

parçastıydı, tekrar cebine koydu. Yürümeye devam etti. Burası neresi idi... Atlas'ın neresine düşüyordu. Belki de, belki de Kaf dağının ötesine geçmişti... Attar'ın Simurguna yaklaşmıştı yine serüvenci ruhu uyanmış, heyecanlanmıştı... Dönüşte eşine ve kızına enteresan deneyimlerini anlatabilecekti... esefle inledi. Hayır burası başka bir yerdi... Dünyasız bir yer, çorak, kuru, anlamsız, öküzün boynuzları arasına sıkışmış, canı çekilmişti.

Dizlerinin üstüne çöktü, gözlerini yumdu. Bu uğursuz yerden kurtulmak için maddi manevi her şeyini gözünü kırpmadan verebilirdi... uzunca bir müddet öyle kaldı. Uyuşan bacaklarını çözerken, yol kenarında büyükçe bir taşta yaslandığını hissetti. Bir taşta sahip olmak, dayanabilmek Allahım, ne büyük bir güvenmiş meğer... Sevindi, övündü, şükretti. Bir ses duydu... derinden, mağaranın en ücra dehlizinden sesleniyormuş gibi. Etrafına bakındı, zaten hiç kimse yoktu ki... Taştan sızıyordu, taştan bile gelse sessizliği bozuyor, kimsesizliğini yok ediyordu ya. Büyük bir haz duydu. Ne söylediğini anlayamamıştı ama olsun... döndü, onu kucakladı, öptü, okşadı.

"Özel bir alandasınız bayım. Lütfen bir metre ötede durun" diyordu. "Peki isterseniz üç

metre ötede durayım, yeter ki sen konuş" dedi. Geriledi tamam mı dercesine ona baktı. Taş gıcırdayarak açıldı... içeri bakmak için eğildi. Masmavi pasparlak bir gökyüzünde bembeyaz bulutların içinde, ışık ve ses dalgalarının oynaşarak titreştiğini gördü. Her titreşimden ıslıl ıslıl doğan yıldız tohumları, kar taneleri gibi yere süzülüyorlardı. Her biri inişte bir çiğ tanesi olup toprağa can veriyordu.. Her şey oyun gibi hoşluk, olağanüstü bir rahatlık içinde telâşsız gerçekleşiyordu. Sanki kıkırdayarak, coşkuyla...

Birden her şeyi unuttu, taşın komuştuğunu da. Önündeki güzelliği düşündü. Neresi olduğunu merak etti. Orada yaşayanların ne denli özgür olduklarını sezer gibi oldu. Böyle bir dünyayı hep özlediğini anımsadı. İçini çekti.

"Benim öz yerim.." Bu ses... sanki tanıdık bir ses gibi geldi. Bu, bu kızının sesiydi. Burada bu izbe yerde ne işin var. Evden çıkmama-lydın diyecekti. Gözünün önünde taş kapı pat diye kapandı. Her yer yine kararmış, sesler ışık tohumları kaybolmuştu. Ürperdi... ama garip bir şey oldu. Taş yavaş yavaş pembe beyaz, sarı ışıklarla aydınlanmaya başladı. Her yanını kapladığında dokusu değişip yüz rengine dönmüştü... o karanlıkta kızının yüzünü görünce bir nevi serap gördüğünü sandı... ama... "Ben evimdeyim baba... bütün gördüğün, imrendiğin her şey benim duygu ve düşüncelerimden oluştu. Düşlerimle renklendi, şekillendi..." inanamadı. Küçük kıızı neler anlatıyordu. Nasıl becerirdi. Onunla nasıl uğraştığını anımsadı. Onun kişiliğinin gelişmesi için ne çok ter dökmüştü. Kıvanç duydu. Kimin kıızıydı. Onu kucaklamak istedi. Kızında gerçekleştirdiği içsel güzelliklere sarılmak.

Kızı şefkat ve kararlı bir yüz ifadesiyle, "Olmaz. Baba burası çok özel seni içeri alamam. Bendeki eserini görmek istiyorsun

biliyorum. Ama sen zaten onun içindesin. Beni tanımadın mı izbe dediğin, uğursuzlukla suçladığın çocukluğumu... haklısın ben de orada duymuyor, hissetmiyorum... ama ne yapabilirim ki..."

* * *

Çocukluk, hepimizin yaşamaya mutlak zorunlu olduğumuz, zevkini keşfedemeden avuçlarımızdan kayıp giden bir dönem, bir süreç... hatta büyümek, ergin olabilmek için önümüze konulan insanlık merdiveninin en önemli basamağıdır.

Çocuk doğasında gizlediği olağanüstü fiziksel, sosyal, fizyolojik ve psikolojik yeteneklere sahiptir. İçsel bir merak dürtüsü ve her şey ile kolaylıkla iletişim kurabilme, çabuk öğrenebilme yetisiyle, tecrübelerini birleştirerek, sağlıklı bir gelişme içine girebilecek kabiliyettedir. Ancak normal gelişimin meydana gelebilmesi için çocukların, aile içinde salt beslenmesi, bakımı, korunması ve barınmasının yanısıra başka şeylere de ihtiyaç vardır. Çünkü çocuklar güvenli bir ortamda yeteneklerini su yüzüne çıkarabilir.

Çocukluk aynı zamanda, bağımlı bir süreçtir. Anataya, yakın çevresine, öğretmenlerine... Her normal ve akıllı çocuk, bağımlılık diyetinin pahalıya mal olacağını bilerek susmayı tercih eder.. Az sayıda çocuk, cesaretle karşı koyabilse de, keskin yaptırımlarla karşılaşır. Azarlanmak, dövülmek, oyun saatlerinin kaldırılması, okuldan alınması vb... Aile içinde ana, baba, büyük kardeş, büyükbaba, büyükanne, komşular, akrabalar, okulda ise öğretmenlerinden, antrönerlerinden mütemadiyen "Yapma, uslu ol, cici kızlar böyle yapmaz, sen erkeksin erkekler cızır

cızır ağlar mı?" gibi uyarılarla karşı karşıya kalarak doğallığından uzaklaşmaya zorlanır. Bu baskılar sonunda yapay ve ısmarlama bir kişiliğe bürünmeye kendini mecbur hisseder. Oysa çocuk, çevresindeki her şeyin yalnızca kendisi için yaratıldığı ve süregelen tüm olayların kendisi için düzenlendiği inancındadır. Anlam ve değer sahibi yalnızca kendisidir. (Bilim-Teknik 1975 95. sayı)

Sümerler'den kalma İ.Ö. 3500-1900 bir tablette bir annenin çocuğuna, "Artık büyü, okuluna git. Sen sabah akşam, bana eziyet ediyorsun. Eğlence uğruna zamanını boşa harcıyorsun" diye ilenmesi, aradan dört bin yıl geçse de güncelliğini yitirmemiş olması ne kadar düşündürücü. *Çocuklar için ciddi bir iş ve eylem olan oyun biz yetişkinlere göre angarya ve eğlence gibi düşünülüyor mu? Çocuklar oyun içinde hileye karşı gelerek dürüstlüğü, kurallara uymayı, yardımseverliği öğreniyor mu? Bazılarının liderlik vasfını oyunlarda ortaya çıkıyor mu?* "Eğer eve saatinde girmezsen seni öldürürüm... Senin için çırpınıyorum, didiniyorum, sen oyundan başka şey düşünmüyorsun." Sümerli kadın yaşasaydı kulakları çınlar mıydı? Çocuk ilk ölüm tehdidini anatasından duyar. Bu çıkışlarla çocukların güven duygusu örselenerek, yok edilir.

Çocuk Hakları Birleşmiş Milletlerde ele alınarak koruma altına alınmış, İnsan Hakları Bildirisi'nin 2. Bölüm 10/3. maddesiyle resmileştirilmiştir. Üye devletlerin imzaları ile garanti altına alınmıştır. Ancak çocuğun örselenmesinin önüne geçilememektedir. Çünkü örselenme çocuğun anatası tarafından yapıl-

maktadır. Biliyoruz ki, UNICEF sırf bu kanunun halli için kurulmuştur. Evrensel çalışmalar yaygınlaştırılarak önlem paketleri hazırlanırken, yine uluslararası bir kuruluş olan ILO 'Çalışma Örgütü' 1992 yılı çalışmalarını sokakta otobüs bileti, mendil ve su satmanın hangi meslek grubuna gireceği tartışmalarını yaparak noktalamışlardır. Aradan geçen sekiz yılda ne değişmiştir? Mendil sattığı için derin dondurucuya kapatılmaktan, Pakistan'da işçi çocukların kötü koşullarının iyileştirilmesi uğruna direnirken, işkenceye maruz kalmaya kadar bir dizi olay gündemin sıcak konuları olarak karşımıza dikilmektedir. Çocukların ağır şartlarda çalıştırılmasının, her türlü özendirici önlemler sunulsa da aileleri tarafından sömürülmesinin önüne geçilememektedir.

Dünyada şimdi hiçbir şey, Sümerlerin hüküm sürdüğü eski devirlerdeki gibi olmasa da, hâlâ çocuklar sokaklarda yaşamaya, işkenceye tecavüze, dilenmeye, ensest ilişkilere zorlanmaktadır. Uyuşturucu madde ve alkol batağına itilmektedir. Değişen şartlarla tehlikeler de onlar için çoğalarak çeşitlenmiştir. Kimsesiz çocuklar kaçırılarak mal gibi satılmakta, ülkemizde de görülen böbrek nakli v.b. nedenlerle sakat bırakılmaktadır.

Milenyumla birlikte dünyanın tüm ülkelerine kadar uzanan küreselleşme her bireyi etkisi altına almaktadır. Bu yeni sistemin faturası da çocuklara kesilmektedir. Çünkü küreselleşme ekonomik ayarları yerlebir ederek, yaşam düzeylerini sarsmıştır. Ekonomik dalgalanmalar, hızlı iletişimin etkisiyle her insanı, aileyi, eğitmeni, kurum ve kuruluşları zorluk ve yokluk halkasına çekmektedir. Bu durum

henüz başkalarına bağımlı çocuklarda düzeltilemeyecek izler bırakmaktadır. Çünkü bağımlı oldukları anataların davranışları tutarsız, güçleri yetersizdir.

Bir yerden başka bir yere, şu veya bu nedenlerle göç ederek mülteci durumuna düşen çocuklar ise, sığındıkları yeni ülkede büyüklerin bile üstesinden gelmekte zorlandıkları ruhsal, fiziksel, sosyal sıkıntılara girerler. Ülkesinde yaşadığı şiddet, soykırım, ailelerin parçalanması, hayati tehlikeler ve zaruri ihtiyaç maddelerinden mahrum kalmak, küçük bedeninin de savunma mekanizmasını tahrip ederek, çocukluğunu da elinden almaktadır. Gittiği yeni ülkenin bir parçası olamamaktan kaynaklanan yanlış seçimlerle aidiyetini kanıtlamaya çalışmaktadır... Anti sosyal faaliyetler, okuldan kaçma, hırsızlık ve saldırganlık içine düşmektedir. 'Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği-Sosyal faaliyetler tutanağı 1994-Cenevre.'

Bu tarz zorlanmalar yaşamayan, aile ve toplum desteğini alma şansına sahip çocuklarda durum sanal bir mutluluk tablosu çizmektedir. Dr. Thomas Gorbon, E. A. E. Etkili Anababa Eğitimi adıyla dilimize çevrilen kitabında, böyle çocukların yaşamlarına etki eden sorunların nedenlerini incelemiştir. Gorbon, toplumsal suçta itilen, ruhsal çöküntü yaşayan çocukların durumunun sadece anatanın yanlış davranışına bağlı olmadığına değinmiştir.

Öteki anababalar diye adlandırdığı kişilerin de sorumlu olduğunu işaret etmiştir. Ancak kerhen çocuğun refakatinde görev almış bu insanlar da anatalar gibi çocukları dinlemediklerini, susturdıklarını, benlik saygılarını zedeleyerek konuştuklarını, davranışlarını denetleyebilmek için güç ve otorite kullandıklarını tespit

ettiğini söylüyor. Kendi değer yargılarını ve inançlarını kabul ettirmek için vaaz veriyorlar. Tüm bu yöntemler geri tepiyor, yıkıcı ve zararlı sonuçlar veriyor.

Bu durum, öğretmenler ve eğitim alanında ve politikasında da kendini göstermektedir. Kural ve yöntemler tek yanlı olarak öğrencilerin katılımı olmadan yapılmaktadır. Okulda da ceza etkindir. Öğretmenlerden de öğrenmeyi sevdirecek eğitmek yerine, eğitim kurumunun hiyerarşik düzenini koruması beklenmektedir. Dr. Gorbon kitabında pek çok okulda çocukların özgürce konuşmalarına, giyim kuşamlarına ve düşüncelerine kısacası her şeylerine karışıldığını ve söz hakkı verilmediğini belirtmiştir. Ta Amerika'dan örnek veriyor ama bizim eğitim sistemimizi de veriyor olabilir.

Modern Eğitime seküler bir anlayış yerleştirilmeye çalışılsa da çocuk yine özgürleşemedi. Çünkü bir dizi eğitim programları sonucu okul öğrencilerinin hür iradesini ve öz benliğini yok etmeye yönelik bir kamp havasına soktu. Tek tip üniformalar içinde eşitlik fikri aşılınmaya çalışılırken, yetişkinlerin üstün eğitim alabilme misyonunu gerçekleştirebilmek için oyun saatleri kaldırılarak var güçleriyle sınav öncesi hazırlığa tahsis edildi. çocukların insiyatifi alınmadan yapılan her atılım, onlardaki (çocuklar) insanca yaşam anlayışlarını çarpıtarak, saflıklarının kaybolmasından başka hiçbir işe yaramadı.

Çocuklara yönelik, yetişkinlerin yarattığı moda akımlarıyla da kalıplaştırılmaya devam edildi. Okul, sağlık, sinema, tiyatro, spor, kültür, eğlence ve tatil geleneği, hobi seçimi gibi çeşitli alanlarda çocuklara yönelik modaların arkasında kâr etmek gayesi de aranmalıdır. Jean

Noel Kapferrer, Çocuk ve Reklam adlı kitabının önsözünde reklam sektörünün ürün tanıtımında hedef kitle olarak çocukların seçildiğini belirtmiş, renklerden dekoruna, çingildan senaryosuna kadar filmin her şeyi çocuk beğenisine göre tasarlanmaktadır. *Bu bile çocukların öz değerlerinin hiçe sayılması değil de nedir?*

Sonunda çocukluk can çekişme noktasına geldi. Eğer çocukluğa insan sıfatını yadsımadan yaklaşmazsak, saflığın ve naipliğin en neşeli müridi dünyadan kaçmak üzere... *Çünkü*

Son yıllarda bilgisayar çipleriyle oluşturulan dostluk, çocuğu yepyeni bir güce kavuşturdu. Maddi manevi bağımlı olduğu ailesi üzerinde bile otorite kur-

maya başladı. Bu ise babaerkil, anaerkil aile tiplerinin yanında çocukerkil aileye yerini bırakmak üzere Ama bu gelişim toplum açısından, aile ve çocuk ilişkileri açısından irdelenmesinde gelinen noktada tehlike çanları çalmaya başladı bile... *Çocukluk yok oluyor.*

Yazımın sonuna kadar hiç sevgi, şefkat, merhamet ve sabır geçmedi. İşin en acıklı yanı da burası... çünkü bütün anatalar, toplumun her kesimi, eğitimcileri hemen her şeyi çocuk için çocuk adına, çocukları sevdikleri için düşündüler, yapmaya karar verdiler ve yaptılar. *Ama* kendi çocukluk yıllarındaki hazımsızlıklarını ruhsal problemlerini çözmeden, yüzme bilmeyen bir sandalcı gibi çocuklarına yaklaşıyor.

Umutların Bittiği Yerde, Yeni Bir Yaşam Başlar

Özgül Cimbay

Gün içinde kendimiz için koştururken aynı şehri paylaştığımız kişilerle dolaylı veya dolaysız bir araya gelip iletişimde oluyoruz. Bazen birlikte öfkelenip, bazen birlikte gülüyoruz, anı, olayı paylaşıyoruz, bazen istemeden başkalarının sohbetlerine dinleyici oluyoruz, bazen sohbete biz de katılıyoruz. An yaşamıp herkes kendi yaşamının koşturmasına kapılmak zorunda kaldığında, akıllarda bir kadın, bir adam, bir çocuk veya bir grup genç tanımlamaları ile anılar, öğrenilen şeyler, yardımlar kalıyor. Kimi uzun zaman, kimi kısa süreli, bizi etkilemesine bağlı olarak.

Bir kafede otururken yan masaya gelen üniversite öğrencisi bir grubun, gençliğin verdiği coşku ile yüksek sesli sohbetlerini dinlemek zorunda kalmıştım. Sohbetleri kendi yaşamlarının sıkıntılarını, problemlerini paylaşmakla başlamıştı. Sorunlar ortak gibiydi, konu geleceğe

yönelik planlara gelince içlerinden şirin yüzlü, cin bakışlı bir kız arkadaşlarına sordu: “Neden geldik dünyaya neden yaşıyoruz?” Arkadaşlarından biri güldü “bu anne ve babamın tercihiydi” dedi. Bir diğeri “ne bileyim geldik işte” dedi.

“Peki yaşayıp ne olacak” diye yeni bir soru sordu “hiç” dedi arkadaşı, “büyüyeceğiz, yetişkin olacağız işimiz, evimiz, çocuklarımız olacak sonra öleceğiz” dedi. “Peki ölünce ne olacak?” “Hiç” dedi arkadaşı, “yani hiç olmak için mi yaşıyoruz bunca sıkıntıyı; sadece hiç olmak için mi? Olamaz başka bir cevabı olmalı” dedi. Arkadaşları hep birlikte güldüler. “Yine bir şeye sardırıyor garip” dediler. “Peki” dedi “hepimiz farklı yaşayacağız, kimimiz erken ölecek, belki kimimizin çocuğu olmayacak, kimimiz çok başarılı kimimiz çok başarısız olacak, hastalıklar yaşayacağız. Yani farklı farklı olacak” “Neden?” “Kaderin neyse onu

yaşarsın” dedi en bilgiç görüneni. “yani herkese git sen şöyle şöyle yaşa sonra da öl dediler öyle mi?” diye sordu hayretle. Boyunlarını büktü diğerleri; cevabı bulamamanın çaresizliğinden sıkılıp “Her neyse böyle işlerle uğraşma sonra kafayı yersin” dediler. O da güldü. Arkadaşları ile birlikte güle söyleye gitti, kafasında soruları ile birlikte. Kafasında soruları vardı ama yüreğinde düşlediği geleceği yaşamının umudu.

Bir gün bir kenarda durmuş arkadaşlarınızı beklerken yoldan geçen biri size merhaba deyip güne ilgili kısa bir sohbetten sonra bir anekdot, ya da içinden geçen bir cümleyi söyleyip gitti mi? Yolda kısa sohbet ettiğim oldukça yaşlı bey bana “Umut bir kuştur yüreğimizde, durmadan şakır” dedi. Çok şaşırılmıştım. Sohbetin içeriği ile bir bağlantısı yoktu ama o yüreğindeki umudu, duyguyu böylece paylaşmıştı benimle. Onca yol yürümüşlüğüne rağmen hâlâ coşkunu olan yüreğini böyle dillendirmişti. Belki de şehrin tüm karmaşasına, zorluğuna rağmen, parlak, güneşli bir yaz gününü daha görmeyen mutluluğu ile gelecek günlerini planlıyordu, kim bilir.

Yaşam sunulmuş bir armağan bize. Armağanlar güzeldir; bize sevdiğimizizi, düşünüldüğümüzü, önemsendiğimizi, ilgilenildiğimizi hissettirir. Yaşam da aynı hissettirir bize her gün getirdiği sürprizlerle. Acı, sevinç, hüznün, mutluluk. Gün geceye, gece güne bağlanırken sayısız anlarda sayısız duygular, kaygılar, korkular, sevinçler, elemeler; yüzlercesi, binlercesi akıp gitmekte. Hepsini ya-

şamak, hepsini kucaklamak zor tutunacak umut olmasa. Umut yaşamın mucizesi insana. Onunla ayakta durup, ona dayanıp yürüyoruz yolumuzu. En dayanılmaz acılarda, yüreğimizin isyanla şahlandığı, köşeye sıkışıp elimizin kolumuzun bağlandığı anlarda, hiç gitmeyecek, hiç yitmeyecek sandıklarımızın yokluğu ile karşılaştığımızda, kabulü zor gerçekler fırtınada coşmuş dalgalar gibi gelip bize çarptığında tüm çıplaklığı ile; yaşama tutunmanın, yolun gerisini gidecek dermanı bulmanın, içindeki gücü uyandırmanın naif nesnesi umut. Gül dalında tomurcuk misali açılması, gelişip olgun bir gül olması beklenen kapalı bir güzellik. Umutlarımız bizi yaşatan. Geleceğin bilinmezliğinin korkusunu silen, yarını yarın yapmak için çabanın gücü.

Her şey gibi onun da dualitesi var. Bazen yanıltan, boşa çıkan. Ama yine de yılmadan yeni umutlar ekeriz ve biliriz ki umutların bittiği yerde yeni bir yaşam başlar taze umutları yeşerten, yeni bilinmeyene, yeni beklenene, yeni istenene açılan. Yürek bu, durmaz ki umut etmeden. Bazen umut edilen öylesi bir gerçekliğe bürünür ki bilemeyiz umut hangisi, gerçek hangisi. Hele umutlar gerçekliğe dönüştü mü yaşamın tüm renklerini, seslerini, neşesini birlikte getirir, yenilerini üretebilmek için bizlere.

Yaşamlar boyunca insanoğlunun gereksinimi bitmez. Bazen doğru, bazen yanlış sürekli bir şeyler isteriz. İsteklerimizin bazıları gerçek gereksinimlerimiz, bazıları ise içinde bulunduğumuz maddi ortamın yanlısıdır. Hangi

türde olursa olsun isteklerimiz olduğunda mutlu, olmadığında mutsuz ve isyankâr oluruz. İsteyip, dileyip bırakmak yeterli olmadığından isteğimizin gerçekleşmesi için emek vermek gerek, yüreğimizi katmak gerek. Emegi ve yüreği hareket geçiren, çabalamak için sürekli iten umut, bizlerin isteğine ulaşma çabalarımızda hep yanımızda olan yüreğimizdeki sevinçli kuş.

Uçurtmalar, yeryüzüne bağlı kalmış insanın ince bir ip aracılığı ile kendini özgürlüğe, sonsuzluğa, başına buyrukluğa, rüzgârın nefesine kendini kaptırıp sürüklendiği maceranın sade, şirin nesnelere. Yerden yükselip rüzgâra kendini kaptırdığında elinizde tuttuğunuz ipi ile sizi de sürükler macerasına. İpi kuvvetli çekerseniz veya sıkıca elinizde tutarsanız belli bir yükseklikte takılıp kalır. Yeryüzüne doğa yasaları gereği takılıp kalan insanoğlu gibi. Biraz daha

zorlarsanız kolu kanadı kırık döner sizin yanınıza ani düşüşle. Oysa ipi gevşek bırakıp rüzgârda yol almasına izin verirseniz gökyüzünde nazlı, nazlı dolaşır, tüm renkleri ve sonsuza uzanan kuyruğu ile rüzgârın, gökyüzünün seslerini size taşımak için. Umut ta yaşam da bizim kalbimizdeki uçurtma gibi sonsuz olanakların içinden kendi rüzgârını seçip elimizde sevgi ile tuttuğumuz ipi aracılığı ile bizleri yeniyse, değişime sürükler. Onun seçtiği rüzgar bizim gereksinimiz olan yeninin oluşması için yapılması gerekenlere adım at diyen coşkulu sesidir. Her yenide büyür, gelişir, değişir yaşamın yeni bir boyutu, yeni bir yüzü ile karşılaşırız ve her umut bir yeninin çağrısıdır bize. Eğer bir konuda tüm umutlar bitmişse bu yeni umutların oluşması gerektiğinin bir sembolü olsa gerek; her şeyi yenilemenin çağrısı. Umutların bittiği yerde yeni bir yaşam başlar.

GÖNÜL KAPILARI

Çeviren: Acar Doğangün

16 EKİM

Sevgi ve merhamet eliniz herkese uzansın, sadece sevdiklerinize değil, sizden nefret eden ve size hor bakanlara da... Bilincinizi yükselttiğinizde ve bu yüksek durumda kaldığınızda, her şeyi farklı bir açıdan göreceksiniz ve düşmanınızın olmadığını da... Öyleyse, gönlünüzü katılaştırmayınız ve hayat size karşı gider gibi görüldüğünde, kötülüğe kötülükle karşılık vermeyiniz. Sadece biliniz ve kabul ediniz ki, O sizinledir, O size kılavuzluk etmekte ve sizi yönetmektedir ve her şey, ama her şey aslında hayrınızdır. Öyleyse kendinizi bırakınız da, her durumdan sadece en iyinin çıktığını görünüz. İşte bunu

yapmaya istekli olduğunuzda, O'nun güzelliklerinin ve şaşılacak işlerinin ortaya çıkışını görebilecek ve şüphenin zerresi olmadan, kendi gücünüzle böyle mucizeleri yaratamayaçağınızı bileceksiniz. Öyleyse gönlünüzü açınız ve şan ve şerefi O'na veriniz.

17 EKİM

Her şey kusursuz bütünün parçasıdır: Yaptığınız, söylediğiniz, düşündüğünüz ve hissettiğiniz şeyler de... Öyleyse, hiçbir şekilde kendinizi sınırlamayınız, ama daha çoğunu içine alarak, gittikçe büyüdüğünüzü hissediniz. Asla sınıra ulaşamayacaksınız, çünkü sınır yoktur da, ondan. Yaşam sınırsızdır ve

siz o sınırsızlığın parçasısınız. Bilincinizi genişletmeye devam ediniz. Heyecan ve umutla bilinmeze korkusuzca adım atmanızı sağlayan içinizdeki o serüvenci ruhunuz nerede sizin? Sadece sürekli olarak o aynı eski yolda yürümek sizi bir yere vardırılmaz ve o yolda siz ruhsal olarak büyümeyi bekleyemezsiniz. İlerlemeyi istemek zorundasınız ve bunu yapmak için kendi kararınızı verdiğinizde, her yandan yardım alırsınız. İlk hareket her zaman sizdendir. Öyleyse, harekete isteksiz durarak zaman kaybetmeyiniz, ileri ilk adımı atınız da, hayatınızda mucize üzerine mucizeler olduğunu görünüz.

18 EKİM

O sizin sığmadığınız ve gücünüzdür, sıkıntıda ve dertte olduğunuz zamanlar, her zaman yardımcınızdır. Siz O'ndan istemeyi, O'na dayanmayı, O'ndan almayı, bütün inanç ve güveninizi O'na bağlamayı öğreniniz ve böyle yaptıkça her güçlük ve probleminizin yok olup gittiğini görünüz. Her problemin kusursuz bir karşılığı vardır. Arayınız, bulacaksınız. Problemlerinizle boğuşarak ve kendinize acıyarak zaman kaybetmeyiniz, onların üzerine yükseliniz. Bilincinizi genişlettiğinizde ve aklınızı sakinleştirdiğinizde, karşılığın eyleme geçmek için beklediğine inandığınızda ve karşılığı hemen bulduğunuzda şükrediniz. "Aklınızı yenileyerek değişiniz." Sakin olup onu arayıp bulmaya zaman ayırdığınızda, cevabın var olduğunu bilerek her problemi kolayca çözebilirsiniz. Dolaşıp durmaya son veriniz, o bir yere vardırılmaz. Siz O'ndan isteyiniz.

19 EKİM

Eğer yolunuzu kaybetmişseniz, onu tekrar bulmanın en kolay ve en kestirme yolu sakin olmak, huzur ve sükun içinde yönünüzü aramaktır. Sakin olmaya ve içinizi aramaya istekli misiniz, yoksa bunun bir zaman kaybı olduğunu ve sakin davranarak, yapılması gerekenleri yapmayı mı düşünüyorsunuz? Her canın yönlendirilmeye ihtiyacı vardır, çünkü onsuz hayat labirentinde gerçekten tümüyle kaybolabilirsiniz. Öyleyse, neden nereye gideceğinize karar vermek için, her gün O'nunla yalnız başınıza kısa bir süre geçirmiyorsunuz? Bunu yapmayı öğrendikçe, bu ilişki için içinizde derin bir ihtiyaç duyacak ve bu bilinç haliyle giderek O'nunla daha çok zaman geçirme özlemine duyacaksınız. Öyle ise uyanık olunuz ve içinizdeki o derin özleme cevap veriniz. Bu fırsatı zamanınız olmadığını düşünerek, asla sabırsızca bir yana itmeyiniz. O size her şey için zaman olduğunu söylüyor.

20 EKİM

Siz bir bütünün parçası değil misiniz? Öyleyse neden düzensiz, karmaşık bir yaşam sürerek kendinizi ayırıyorsunuz. Aklınızı güzel düşüncelerle doldurdukça, güzel sözler söyleyip güzel şeyler yaptıkça, O'nun kâinatı olan güzel bütünle, bir olursunuz ve her şey kusursuzca yerini bulur. Her biriniz o iç huzur ve uyumu arayıp bulunca, dünyada huzur ve uyum hüküm sürecektir. Bir yerden başlamak zorundadır, öyleyse neden sizin içinizde başlamasın ki? Kendi rolünüzü oynayarak, dünyaya huzur ve uyum getirmede yardımcı olabileceğinizi idrak ediniz.

Minicik su damlalarından engin bir okyanus oluşur ve minicik kum zerreleri göz alabildiğine kumsalı oluşturur. Demek ki, içinde huzur olan her can dış dünyaya huzuru getirebilir. Öyle ise neden kendi rolünüzü oynamıyorsunuz? Gön­lünüzü açınız ve oynayacak bir rolünüz olduğu için her zaman şükrediniz, ilerleyiniz ve rolünüzü yapınız.

21 EKİM

Bilincinizi genişletiniz ve O'nun her şey olduğunu idrak ediniz. Sonra onu genişletmeye devam ediniz, genişletiniz... ve O'nun her şeyi kapsadığını görünüz. Sizi tutan, büyüme ve gelişmenizi engelleyen bütün bağları kopararak büyü­düğünüzü düşününüz. Toprağa ekilmiş minik bir tohum nasıl dış kabuğunu kırıp, gerçekte olduğu şeye doğru, büyüyüp gelişmeye başlarsa, siz de gerçek ben­liğinizin, gerçekte olduğunuz şey olana kadar, büyüyüp gelişmesine öyle izin verin de, onun bütün mucizelerini görün. Bunu yaparak, bütün yaşamla, şimdi ve ebediyen, bir olduğunuzu, ondan bir daha asla ayrılmayacağınızı ve O'nun sizde, sizin O'nda olduğunuzu biliniz. O zaman her şeyi yapabilirsiniz ve biliniz ki, hiçbir şey kesinlikle imkânsız değildir, çünkü sizde ve sizinle iş gören O'dur. Siz O'nu idrak ve kabul ettiğinizde, her şey müm­kündür.

22 EKİM

Bütün işlerinizi yaparken, bir an durunuz ve neyi öne aldığınıza bakınız. Öne aldığınız iş midir? Yaşam mıdır? İstedikleriniz midir? “Siz önce O'nun

saltanatını arayın.” O'nunla doğrudan temas kurunuz “ve başka her şey ilaveten verilecektir size.” O'nunla olan yakınlığınızın her şeyden daha çok anlamlı olduğunu anlamıyor musunuz? Çünkü başka her şey bu ilişkiden doğar. Size düşeni yapınız ve önemli olanı öne alınız. Bir kovanız olmadıkça, onu kuyuya sarkıtmadıkça ve suyla doldurup yukarı çekmedikçe, bir kuyudan su çekemezsiniz. Bir şey yapmak zorundasınız; çaba harcamalı ve size düşeni yapmalısınız. Kuyunun başında durup suya bakmak, suyu yukarı çıkarmaz. Ruhsal yaşamda da bu böyledir; durup, O'nunla birliğini bulanları izlemek, sizin işinizi tamam­lamaz. Her can kendi içini aramak ve bulmak zorundadır.

23 EKİM

Kendinizi, kabul etmek ve sevmenin zor olduğu bir durumda bulursanız ve eğer isterseniz, bunun için yapabileceğiniz bir şey vardır her zaman. Eğer sükunete dalar ve O'nu ararsanız, O size ışık tutar. O size neden bulunduğunuz yerde olduğunuzu açıklar. Bunu önemli bir nedeni olduğundan ve öğrenilmesi gereken son derece önemli dersler olduğundan emin olabilirsiniz. Durumunuzu de­ğiştirmedikçe ve bulunduğunuz yeri, kiminle olduğunuzu, ne yaptığınızı ve sevmeyi öğrenmedikçe, o durumda kalırsınız.

Bu dersleri öğrendiğinizde ve O'nu, yaptığımız işi gerçekten sevdiğinizde ve onu gönülden O'nun için ve O'nun namına yaptığınızda, başka bir işe geçersiniz. Öyleyse sevginin sizin için tüm kapıları açışını izleyiniz.

İnci Gerdanlık

Gülücükler dağıtan, altın bukleli küçük kız beş yaşlarındaydı. İnci boncuk satan bir tezgâhın önünde annesiyle beklerken gördü onu: Pembe sırlı bir kutu içinde parlayan beyaz inci bir gerdanlıktı bu. Ne kadar güzeldi!

“Anne, onu alabilir miyim? Anne, lütfen, lütfen!” Annesi çabucak pembe kutunun arkasına baktı, sonra da küçük kızının kendine dönmüş yüzündeki yalvaran gözlerine...

“Bir Dolar, doksan Sent... Neredeyse iki Dolar! Onu gerçekten istiyorsan, evde fazladan bazı işler daha yapman gerekiyor. Razi mısın? Bir hafta sonra doğum günün var ve büyükannenden de bir Dolar alabilirsin belki de.”

Eve gider gitmez Jenny domuz biçimindeki banka kumbarasını boşalttı ve biriktirdiği paraları saydı. Tam on yedi Sent’i vardı... O öğleden sonra kendine düşen ev işlerinden daha fazlasını yaptı. Sonra da komşusu Bayan McJames’e giderek on Sent’e bahçesinin yabani otlarını yolup yalamayacağını sordu ona. “Elbette yavrum.” Karşılığını alınca, çalışmaya başladı... Doğum gününde de büyük annesi gerçekten bir Dolar verdi ona. İşte artık gerdanlığı alabilecekti...

Jenny onu çok sevdi. Onunla daha şıklaşmış ve büyümüşü sanki. Onu her yerde takıyordu; evinde, yuvada, hatta yatağında... Sadece yüzmeye gittiğinde ve banyo yaparken çıkarıyordu, çünkü annesi eğer ıslanırsa, boynunu boyayacağını söylemişti onun.

Jenny’nin onu çok seven bir babası vardı. Her gece, yattığında, ne yaparsa yapsın, yaptığı işi bırakır

ve ona masal kitapları okurdu. Bir gece öyküyü bitirdikten sonra, kendisini sevip sevmediğini sordu kızına.

“Evet baba, seni seviyorum.”

“Öyleyse inci gerdanlığını bana verir misin kızım?”

“Prensesi ve beyaz atı al. Hani pembe kuyruklu atı... Onlar en sevdiğim oyuncaklarım benim.”

“Teşekkür ederim tatlım. Baban seni çok seviyor. Haydi, iyi geceler.” Sonra kızının yanaklarını öperek çıktı odasından... Bir hafta sonra, aynı senaryo

tekrarlandı. Babası ona gene kendisini sevip sevmediğini sordu.

“Babacığım, biliyorsun, seni seviyorum.”

“Öyleyse gerdanlığını bana ver bakalım.”

“Yeni bebeğimi al. Doğum gününde bana vermişlerdi ya, işte onu. O çok güzel! Sarı battaniyesini de vereyim sana”

“Tamam, kızım. İyi geceler. Tanrı seni korusun. Seni seviyorum.” Ve her zamanki gibi yanaklarından öperek çıktı odadan...

Birkaç gece sonra babası, yine odasına girdiğinde, Jenny, yatağında oturuyordu, Hint usulü bağdaş kurmuştu.

Ona yaklaştığında, minik yavrusunun çenesinin titrediğini, sessizce gözünden yanağına akan yaş fark etti.

“Jenny, ne oldu kızım?” diye sordu ona. Küçük kız, bir şey söylemeden, küçük elini uzattı babasına... Parmaklarının ucundan minik inci gerdanlığı sarkıyordu. Sonunda hafifçe titreyerek: “Al baba, senin olsun” dedi.

Babası, gözleri nemlenerek küçük kızının uzattığı gerdanlığı aldı. Sonra elini cebine sokup mavi kadifeden bir kutu çıkardı. Bu güzel kadife kutuyu Jenny’ye verirken: “En sevdiğin şeyi bana verdiğin

için teşekkür ederim güzel kızım. İşte ben de sana bunu veriyorum. Seninle bir ticaret yapmak istedim, ama ne olursa olsun bu gece bunu verecektim sana.” dedi.

Jenny kadife kuyu açtı. Aman Tanrım! Kutunun içinde ışıltılar saçan gerçek beyaz inciden bir gerdanlık vardı!..

Acaba Yaratan, kullarının geçici benliğini alıp, yerine gerçek benliklerini böyle mi veriyor? Öyleyse, ne kârlı bir ticaret bu!

Babama Mektup

Sevgili babacığım,

Neredeyse gece yarısı ve ben sana yazıyorum, içimden geldiğince. Bu listedeki en son şey, yapacak başka bir şey kalmıyor geriye...

Yarın evleniyorum ve her şey hazırlandı, tamam... Yapılacak çok şey vardı, sen ve annem çok yorulduğunuz zaman zaman.

Bu mektubu yazmak istiyordum sana ve onu en sona sakladım, işte şimdi yazıyorum. Ve bu sözleri yazarken hep yaşadıklarımı düşünüyorum.

Büyüdüğüm o yıllar, yaşadığım en güzel yıllardı. Ve sen babam olduğun için ben ne kadar şanslıydım!

Anıların canlanırken, her zaman işinin çok olduğu geliyor aklıma. Ama yine de, zaman ayırabildiğini hatırlıyorum severek bana.

Ve sana her gelişimde, bütün ilgini bana verdiğini, yaptığım her işte, kendimi önemli hissettirdiğini...

İhmal etmezdin hiç, oynadığımız küçük oyunlarımızı İlkokulda. Ve inandırırıldım beni bunun programını bozmadığına.

Koroya katılırdım ve sen her zaman izlemeye gelirdin beni, Orta Okul’ da: Her zaman erkenden, her zaman ön sırada ve hep ortadaki koltukta...

Ne yapmak istesem okulda, desteklerdin beni seve seve. Her zaman iyi bir öğrenci olmamı istemendi tek kuralın, sadece.

Sen yapacağım her işe kendimi adamamı öğretmiştin bana. Ve bittikten sonra da, o işi gözden geçirmesinde yardımcı olurdu sevgili kızına.

Tatillerimizde, en güzel planları yapardın düşüne düşüne. Böylece her tatil, öncekilerden daha güzel bir serüven sunardı bize.

Haftalar önceden başlardın planlamaya, herkesi heyecanlandırarak. Tatili beklemek bir zevkti bizim için, düşler kurarak...

Babacığım, çok şeyler yaptın sen, hayatımızı güzelleştirmek için... Bir mektupta anlatılamaz kuşkusuz yaptıkların sevdiğilerin için.

Yaşadığımız güzellikler ve her şey anılamamda canlı, yaşıyor şimdi. Sen kusursuz bir örneksin, her babanın olması gerektiği gibi.

Benim için çok özel bir insanla yarın evleniyorum. Şimdi beni anlaman için, sana duygularımı aktarmak istiyorum.

Öylesine mutluluğumun bir parçası oldun, öylesine çok şey verdin ki bana, kelimelerle ifade edemem bunları sana.

Sevgim, mutluluğum ve yaptığım her şey, hepsi... senden öğrendiğim sevginin açık bir yansımasıdır, inan ki.

Sana, seni çok sevdiğimi söylemek istiyorum, çünkü senin özel kişiliğinle harika bir yaşıyorum, bunu biliyorum.

Daniel'den Bir Hediye

Karen Alexander'dan
Derleyen: Acar Doğangün

Karen Alexander, çoğumuz gibi bir insandı.

Mutlu olduğunu sanıyordu, en azından herkes kadar...

Ne var ki içindeki bir ses ona yaşamında bir şeylerin eksik olduğunu söylüyordu. Bir gün yedi yaşındaki Daniel ile karşılaştı. Çocuk, ona yaşından hiç beklenmedik sorular soruyor ve onun sorularına zekice cevaplar veriyordu... Onu tanıdıktan sonra, Karen kendisine ve başkalarına olan bakışımı sorgulamaya başladı.

Hatta Tanrı anlayışını bile...

"O kitabı nereden buldun sen?" Sesim beklediğimden daha yüksek çıkmıştı. "Kim Olduğunu Hatırla"; demin düş gördüğüm sırada Daniel' in bana söylediği sözdü bu, beni uzayda tek başıma bırakmadan önce!

Sorumu duymazdan gelerek küçük oğlan: "İşte, bak! Çok güzel bir kitaptır" dedi. Açtığı ilk sayfa nefesimi kesmişti. Önümde siyah boşluk içinde, parlak mavi bir küre vardı ve yavaşça dönüyordu!

Sesi heyecan verici, mutlu ve uzaktan geliyordu... Daniel benden üç dört metre uzaktaydı ve biz gene, uçakta değil, uzaydaydık!...

"Güzel değil mi?" Ötemizde, Dünya uzayın karanlıklarında bütün görkemiyle durmaktaydı. Kendimi zorlayarak, birkaç söz edebildim: "Daniel, ne oluyor yine?"

"Şimdi daha iyi" dedi. "Uçmak zorunda olmadığını hatırladın." Kahkahaları birbiri ardına boşlukta cınladı. "Daha önce çok komiktin." Öteki çocuklar gibi, yüzü kızarıp, nefes nefese, gülünç bulunduğu duruma kahkahalarla gülüyordu.

"Bunun kolay olduğunu mu sanıyorsun?"

Gülmeyi kesti ve dünyaya doğru bakarak: "Ne güzel değil mi?" diye sordu yeniden. Sonra bana doğru yaklaşarak: "Gidelim, yapacak çok işimiz var" dedi.

"Gitmek mi? Nereye?"

Bana bakarak:"Hâlâ hatırlamıyorsun" dedi.

"Lütfen yeniden başlamayalım. Tamam, kim olduğumu hatırlayamıyorum. Bana söyle de, bu iş bitsin. Kimim ben Daniel? Bunu bulmam için yine beni burada bırakma lütfen!"

"Tamam."

"Gerçekten mi?"

"Gerçekten. Sana göstereceğim." Dedi gülerek. "Bu daha iyi olacak."

"Peki. Göster lütfen."

'Kim Olduğunu Hatırla' ne olabilirdi? Acaba yeniden bedenlenmeden mi söz ediyordu? Bunu ciddiye almıyor, inanmıyordum doğrusu.

Yaşadığım endişe dışında, sabrım da tükenmişti. Yedi yaşındaki bir çocukla, anlamadığım konularda konuşarak uzayda duruyordum. Acaba bir tür vizyon mu görüyordum?

“Geliyor musun?” Daniel’ in sesi bir tür şok etkisi yaptı üzerimde.

“Nereye?”

“Benimle geliyorsun, sana kim olduğunu gösterebilmem için.”

“Daniel, nereye gideceğiz?”

“Her şey yolunda, merak etme” dedi yumuşak bir biçimde. Artık gülmüyordu, ama yüzünde muzip bir ifade vardı yine de. “Her şey çok güzel, endişelenme.”

“Burada ne yapacağız?..” Gözlerime inanamıyordum! “Daniel, İdaho, Boise’de ne yapacağız biz?”

Kayalık Dağlar’dan geniş çölde uzanan topraklardaki bu küçük kentte büyümüştüm ben. Fundalık bölgenin ötesinde muhteşem çöl başlıyordu hemen...

Bir çocuk parkındaydık, küçüklüğümde top oynadığım, havuzunun başında oturduğum, uçurtmamı uçurduğum parkta...

“Daniel, burada ne yapacağız?” diye sordum. “Buraya nasıl geldik? En son uzayda olduğumuzu hatırlıyorum. Bu kadar çabuk nasıl geldik? Nereye gidiyoruz biz?”

“Gel” dedi sevinç içinde. “Gel, oynayalım.” Kumlara daldı ve oradan çubuk merdivene tırmandı.

“Bak, çok eğlenceli. Haydi gel, oynayalım.”

“Daha önemli şeyler yapmamız gerekmez mi?” derken şaşırmıştım. “Oynayacak zamanımız yok!”

“Oynamaya her zaman vakit vardır, çünkü oyun önemlidir” diye yanıtladı ve daha yukarlara tırmandı.

Neredeyse kontrolünü kaybeden üçüncü sınıf bir öğretmen edasıyla: “Daniel, oradan in ve yapmamız gereken neyse onu yapalım!” dedim.

Daha çok gülmeye başladı. “Karen, sen de buraya çık ve oynayalım. Haydi çık, çok eğlenceli bu.”

Madem öyleydi, ona uydum. Çubuk merdivenin tepesine kadar tırmandım. Bacaklarımı çubuğa dolayarak kendimi arkaya bıraktım. Baş aşağı sarkıyordum, yukardan oynayan çocukları izleyerek ileri geri sallandım. Gerçekten buna bayılmıştım, gülmeye başladım.

“Oyun oynamak senin de hakkın.” Ben baş aşağı ileri sallanırken, yüzü bana yaklaştı. Ayaklarını kurtarıp, takla atarak onun yanına indim.

“Aklımdan geçenleri nereden biliyorsun? Çocuk parkının yanından geçerken onlara nasıl gıpta ettiğimi?” diye sordum.

“Gel, şimdi sallanalım” dedi. Bir salıncağa oturdu. Ayaklarıyla iterek salıncağa hız kazandırdı. Onu izledim... İyice hız kazandığımda, gülmekten katılıyordum.

Daha yükseğe çıkmak için bacaklarımı kullanırken, etrafıma bakındım. Daniel hemen sağımdaydı, büyük bir sevinçle sallanıyor, ağzı kulaklarında gülüyor, gülüyordu...

Çoktan geride bıraktığım çocukluk günlerimi düşünürken, Daniel’in artık sallanmadığını fark ettim.

Bu gizemli çocuğu gördüğümden beri her şey değişmişti. Normal olarak hatırladığım son şey, Seattle’a giden bir uçakta oturduğumdu... Her şey birden ne kadar değişmişti!..

Parktan çıkıp birlikte bir saat kadar yürüdük. Dik bayırlar, tepeler aştık.... Bunlar bir çocuğun yapabileceği en son şeylerdi. Çocukluğumda, kenti kuşatan nehir boyunca yürüyerek, harika anlar yaşamıştım. Onun özlemi hep içimde kalmıştı....

Çocukluk anılarım, belki de, sonsuz bir özgürlük bağısladığından, çok değerli geliyordu bana. Bir çocuğun her istediğini yapmak için zamanı vardır. Endişesi yoktur, büyükleri onun için her şeyi yapar. O canlıdır, özgürdür, kendisiyle uyum içindedir. Kendini kapamaz ve anın çağrılarına karşılık verir. Anı sevinçle, heyecanla yaşar.

Oysa erişkin kişi yapay bir yaşamın doğurduğu endişeler içindedir. "Bu başıma gelirse, ne olacak? Faturalarımı nasıl ödeyeceğim? Bunu başarabilecek miyim?.." biçiminde sorunlar içindedir. Sorumlulukları ona ağır bir yük gibi görünür.

ocukluğumdaki, yaşamın her anından tat alan o zgr, o sevinç ve heyecan içindeki ocuk nereye gitmişti şimdi? Onu ben mi ldr-mştm yoksa? Aklımdan bu tür düşünceler geçiyordu..

Büyüdükçe, yapmak zorunda olduğumuz işlere yoğunlaşarak, kendimizin o en saf yanımızı ihmal ediyorduk galiba. Ve o saflık olmadığında, yaşam üzülecek sonsuz problemler zinciri haline geliyordu insana...

Dikkatle yanımdaki kk çocuğa baktım. Tatlı bir biçimde güldü ve: "İşte bu, Karen" dedi. "İşte bu."

Artık aklımdan geçenleri okuma yeteneğine şaşırıyordum. "Daniel, bana ne oluyor böyle?" diye sordum.

"Biraz işleri kaşıştırdın" dedi. "Anlamaya başlıyorsun, ama sonuna kadar gitmek için zaman bulamıyorsun. Bu yüzden sil baştan, yeniden hatırlamak için çalışıyorsun."

"Korkarım ki anlamadım."

"Elbette anlamıyorsun. Hatırlayamadığın bir şeyi nasıl anlayabilirsin ki? İşte bu yüzden işin çok zor. Ne var ki, Hiç hatırlayamasan da, hatırlamak için başka bir yol aramalısın."

"Daniel, neden söz ettiğini anlayamıyorum. Ne demek istediğini açıklar mısın, lütfen?"

Derin bir nefes aldı ve yeniden başladı: "Hatırlamak zorunda olduğun bir şey olduğunu hatırlayamıyorsun sen. Sonra hatırlar gibi oluyorsun, ama gene unutuyorsun."

İyice sersemlemiştim. O açıklama yaptıkça sözleri daha da anlaşılmaz hale geliyordu benim için!

"Bir şeyi hatırlamam mı gerekiyor?"

"Bir şey bildiğini nereden bilirsin?"

"Kolayca aklıma gelir, ondan. O zaman

ondan emin olurum."

"Tutalım ki, kafandaki bir şey doğrudur. Ama başka bir yerde doğru olmayabilir, bunu nereden bileceksin?"

"Kanıt arayarak"

"Aramasını bildiğin tek şey olduğundan, senin kanıt dediğin sadece senin gördüğün bir şeydir. Senin gremediğin daha birçok şey var."

"Sanırım, gerçekten söz ediyorsun..."

"Doğru!" dedi coşku içinde. "Ya aradığını bilmediğin şey, bildiğin şeyden daha büyükçe, ne olur?" Yeni bir yöne doğru giderken, "Gel" dedi. "Sana göstermek istediğim bir şey var."

"Bekle" dedim. "Bekle! Daha fazla bilmece istemiyorum. Başka bir şey görmek istemiyorum."

"Sana bir şeyi göstermenin iyi bir fikir olduğunu düşünmüştüm."

"Daniel, bana Tann' dan... meleklerden söz etsene"

"Karen, Tann' yı bilmek istiyorsun, değil mi? İşte insanları sürekli rahatsız eden şey bu... Tann' yı bilmek. Ne var ki, gerçekte O' nu bilmiyorlar. Bunun için insanın her şeyi görmesi gerekiyor. İşte o zaman dikkatlerini çekmek zor olmayacak onların."

"Her şeyi görmek mi?"

"İnsan öylesine kaybolmuş ki, hiçbir şeyi göremiyor, bulamıyor şimdi, özellikle kendisini. Size her zaman bir ğretmen gönderilir. Ne var ki insanlar sadece zaten bildiklerini iştirler. Gerçekten büyük bir şey aldıklarında çok mutlu olurlar, ne var ki onu hemen kltverirler. Bir kez bozulup küçüldü m, onun işi tamamdır. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Daniel, yani birileri, insanların Tann' yı tanımları için öğretmenler gönderiyor, ne var ki kimse onları tam anlayamıyor mu demek istiyorsun?"

"Bir çeşit, bir tür.. evet, tam doğru değilse de, evet."

"Tekrar anlatır mısın?"

"Gerçek sürekli kendini gösterir, ne var ki

kimse onu dinlemek, tanımak istemez.”

“Bu aynı şey mi?

“Bir çeşit, bir tür öyle... ama tamamen değil. Bak, insanlar her zaman gerçeğin ne olduğunu bilmek isterler. Gerçek nedir? Onların anlamadıkları, aynı zamanda birçok realite ve bir gerçek olduğu... Onlara anlatmaya çalışıyoruz, ne var ki bundan hoşlanmıyorlar. Ve her zaman aynı şeyi soruyorlar: ‘Evet, ama gerçekten, gerçek nedir?’ diye. İşte bunu anlamak insanın bakışına, görüşüne ve gönlüne bağlıdır.”

“Ama bunu anlamak güç değil ki, Daniel! Herkesin daha farklı gördüğünü biliyoruz.”

“İnsanların farklı konularda farklı düşüncüklerini biliyorsunuz, ne var ki insanların farklı dünyalarda yaşadıklarını bilmiyorsunuz.”

“Nasıl?”

“İnsanlar... farklı dünyalarda yaşıyorlar... gönüllerine ve bakışlarına göre... Çok uzun bir süre önce, insan her şeyi görüyor ve biliyordu. Ama unuttu. Sebebini bilmek ister miydin?”

“Elbette, bilmek isterdim. Neden unuttular?”

“Bunu bileceksin.”

Birden bir başka yerde olmaya alıştıyordum artık. Belki de bu şekilde istediğim anda, istediğim yerde olmayı öğrenecektim. Ya da, arabaya binmeden büroya gitmeyi başarabilecektim.

“Neredeyiz?” diye sordum, çevremi saran güzel vadiye bakarak.

“Boise’ de değiliz” dedi gülerek. “Ama önemli olan nerede olduğumuz değil. Bütün dünyada insanlar aynı şekilde düşünüyorlar. Biliyorsun, birbirlerinden farklı olduklarını sanıyorlar. Haritalarda aralarına sınırlar çiziyorlar ve onlara gerçek gözüyle bakıyorlar. Dünyayı böyle bölmek ve başkalarının farklı olduğunu düşünmek ne kadar yanlış!..”

Ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Ama, bir yerde okuduğum, Nez Perce halkının şefi Yosef’in sözlerini hatırladım o an: “Hepimiz aynıyız, bir anne ve babanın çocukları gibi kardeşiz..”

Üzerimizdeki gökyüzü tek, bir tek ulusuz... İşte bunu yaşadığımızda, Yukarıda hükmeden Büyük Ruh dünyaya gülümseyerek bakacak ve insan kardeşlerimin elleriyle yaptığı kan lekelerini temizlemek için yağmurlar yağdıracak. Her taraf tertemiz olacak. İşte o zaman gökler yeryüzüne inecek ... “

Bu güzel sözleri okumuş ve onları duygusal bir kızılderili efsanesi sayarak bir yana itmiştim. Gerçekten de, tarihte yaşamış birçok kızılderili bilge vardı ve ben onların duygulu yüklü sözlerinin üzerinde pek fazla durmamıştım. Evrensel kardeşlik için de aynı şekilde düşünmüştüm: Bunlar asla gerçekleştiremeyecek muhteşem düşüncelerdi bence. Çoğumuz oto tamircimizle bile anlaşıyorlardık, değil dünyanın başka yerinden biriyle...

Noellerde biraz duygusallaşıyorduk, ne var ki bu duygular, maddi çıkarlar ve endişelerle pek çabuk gölgeleniyordu... Bu çocuk bana ne söylemek istiyordu?

“Ne oldu Daniel? Bana bir zamanlar, insanların her şeyi gördüğünü ve bildiğini söylüyordun? Ama bu bizim bildiklerimize aykırı. Demek istiyorum ki, insanlar hayvanlıktan evrimleşti, giderek daha çok evrimleşti, kendimizi ve dünyayı daha iyi anlamaya başladık. Daha çok zekileştik, daha az değil. Öyle değil mi?”

“Birbirinizi öldüren ve ülkeleri mahveden şeye zeka mı diyorsun sen?” diye sorarken gözleri yaşlarla dolmuştu. “Bazıları kâr etmek için ne kadar üreteceğini düşünürken, bütün gezegende insanlar acılar içindeler. Bunun sebebini biliyor musun?”

“Hayır, sen gerçekten bu çok bilinmezli soruyu cevaplayabilir misin?”

“İnsanlar çamurda yaşıyorlar ve siz onların sayısını her gün arttırıyorsunuz. Artık bu tür şeyleri yapmaya son verirsiniz...”

“Dur bir dakika!” dedim. Ne demek istiyordu? Gerilim içindeydim.

“Oh, unuttum!” dedi Daniel. Omuzlarını

silkti: “Yoğunluğu hatırlayamadığını unuttum.”

“Yoğunluk mu, nedir o? Sözcük bana kesifliği hatırlatıyor”

“Anlaman için iyi bir tanımlama bu. Bak, her şey bir enerjidir ve her şey hızla hareket etmektedir. Bunu okulda öğrenmiştin değil mi?”

“Evet, Temel Fizik dersinde.”

“Peki, eğer bir şey engellenmeden gerçekten hızla hareket edebilse ve atomları birbirinden uzaklaşsa, ne olur?”

“Daha hafifleşir ve daha şeffaflaşır yanılmıyorsam.”

“Karen, onun içinden daha kolayca görebilir misin? Yani onun ötesini görebilir misin?”

“Evet sanırım.”

“Öyleyse, hafiflik ve şeffaflıktan kastedilen genişleme ve açılmadır. Ağırlık ve kesifleşme ise toplanma ve yavaşlamadır. Bütün yaşayanların çamurda olduğunu söylediğimde, söylemek istediğim ikincisiydi.”

Birden boşlukta kaldığımı ve ipin ucunu iyice kaybettiğimi fark ettim. “Bana dünyanın enerjisinin bir zamanlar farklı mı olduğunu söylemek istiyorsun?” diye sordum.

“Bir çeşit, bir tür...ama tam da öyle değil. Eğer üzerinde yaşayanlar bir yoğunluk oluşturmazlardı, dünyanın enerjisi, yani titreşimleri farklı olurdu. Ama sorun dünya değil, insanların yaptığı seçim. Siz yoğunluğu arttırmadan önce, titreşimleriniz çok yüksekti, dünyanınki de öyle... Ama yaptığınız yanlış seçimler yüzünden ikisi de giderek yoğunlaştı ve ağırlaştı. Ve sonra siz yeteneklerinizi kaybederek, yalnızca beş duyunuzla yeniden başladınız.”

Aklım iyice karışmıştı. Hangi yoğunluktan söz ediyordu ve biz hangi yanlışlıkları yapmıştık!.. Sonra şaşkınlığımı anlayarak açıkladı:

“Her şey yavaşladığında, ağırlaşma başlar. Bu ise ayrılık getirir. O zaman insanlar her şeyi sınırlı biçimde görmeye ve ihtiyaçları için birbirleriyle yarışmaya başlarlar. Çünkü bütün ilişkiler kesilirse, insanlar vermekten, paylaş-

maktan vazgeçerler ve birbirleriyle kavga etmeye başlarlar. Bu da onlara acılar ve felaketler getirir sonuç olarak.”

“Ama Daniel, yarışma gerekli değil mi? İhtiyaçlarımızı bu şekilde karşılamıyor muyuz biz? Bunun başka biçimi var mı?”

“Ağırlaşmış, yoğunlaşmış insan ancak buna uygun işler yapabilir. Sadece beş duyusunu kullanabildiğinden, bütün öteki yetenekleri kapanmış olduğundan, zorlu mücadelelere, kavgalara girer. Gerçeğin kendi dışında olduğunu düşünür ve kendi dünyasını yaratır. Kendi realitesini yarattığında da, kendisini iyice sınırlar. Neyin gerçek, neyin gerçek olmadığını saptamak için sistemler geliştirir, sınıflandırır, kategorize eder... Ama aslında neyin gerçek neyin hayali olduğunu bilmemektedir. Kendisi için varolmayı yok varsayar. Ne var ki bu, gerçekte, varolanın varlığını etkilemez.”

Durdu ve minik bir bitkiye doğru eğildi. Omuzların üzerinden baktım.

“Görüyor musun Karen? Demek istediğim bu işte. Bu anlayışın hemen onu ayırmak, ona bir ad vermek ve onu koparıp güvenli bir yere koymak istiyor. Şimdi ona yakından bak.”

Yanına çöktüm ve bitkiye dokunmak için dikkatle elimi uzattım.

“Ne görüyorsun?” diye yineledi.

“Bahçecilik kitaplarında gördüğüm ilginç bir bitki görüyorum.”

“İşte, şartlanışın seni gerçekte olduğun yerden daha uzağa çekiyor. Bunun olmasına izin verme. Ne görüyorsun, bir daha bak şimdi.”

Rahatsız bir biçimde küçük bitkiye baktım. Bir tür eğreltiotuna benziyordu... Hayır! Ad vermeyecektim ona.

“Bir tür parlak, yeşil bitki.”

“Başka?”

“Canlı, yerine iyi yerleşmiş...”

“Başka? Başka ne görüyorsun Karen?”

Birden sesi çok derinden gelmeye başladı ve çevremdeki dünya tümüyle yemyeşil kesildi...

(Devam edecek)

Milenyum DOSYASI

“Bin Yılın Birikimi”
1701 - 1800

- Müziğin Meleği Mozart **33**
- Güzelliğe Talip, Şeyh Galip **34**
- Soylu Düşünmenin Kontu
Immanuel Kant **36**
- Aydınlanma ya da Akıl Çağı **38**
- Ney ve Kılıç **39**
- İlk Bağımsızlık Eylemi,
Amerikan Devrimi **41**
- Kadına Duyarlı,
Kendine Sevdalı Kazanova **44**

Müziğin Meleği Mozart

GÜNGÖR ÖZYİĞİT

Onu tanımlamaya çalışan çok yorumlar yapılmıştır. Yaşamına ve yaratılarına en uygun düşeni ise galiba şu: “Nereden geldiğine akıl erdirmek güç. Elde ölümsüz eserleri ve çocukça maskaralıklarla örülü mektupları var. Mezarı bilinmez. Resimleri birbirine pek benzemez. Düşüp kırılan alçı maskı bile bulunmaz. Bir başka gezegene gidiyordu, yolu dünyamıza düştü. İnsanları mutlu etmek için besteledi; umut ve hüznle karışık neşe ve iyimserlik dağıttı. 36 yıl süren konukluğu sona erince, yine geldiği gibi gitti.” Mozart’ın müziği insan hayatının her çağını kuşatır ve ona değişik duygular yaşatır. İtalyan besteci Rossini, bu gerçeği şöyle dile getirir: “O gençliğimin en yüce zevki, olgunluk dönemimin umutsuzluk nedeni, yaşlılığımın avuntusu oldu..”

1756’da Salzburg’da doğan Mozart, dünyaya yeni bir ses getirir. Meleğimsi müziği ile dünyayı sanki kutsar. Çok küçük yaşlarda yapmaya başladığı bestelerinde çocukça bir saflık, temizlik, berraklık, yalın bir anlatım ve insana huzur veren bir aydınlık vardır. Hüznle sevinci kucaklaştıran, öylece kalbimizi kanatlandıran seslerle bize hayatın ta kendisini sunar. Seslerle soluk alıp verir. Müzik onun misyonu ve mesajıdır.

İki yaşında hatasız piyano çalar. Üç yaşında en güç eserleri icra eder. Beş yaşında ilk Menuet’sini besteler. Konçertolar yazar. Daha ilk bestelerinde bile, her şey yerli yerindedir, ne eksik ne fazla. “Harika çocuk” olarak nitelenir.

Ömrünü müziğe adanmış, sarayın baş müzisyeni yaşlı Salieri, kendi besteleriyle çocuk Mozart’inkileri karşılaştırdığında kıskançlık krizine girer. Ve bunu itiraf ederek, Puşkin’in diliyle duygularını sergiler:

*Nasıl kıskanıyorum, nasıl Tanrım!
Nerde adalet, eğer kutsal armağan,*

*Ölümsüz deha, bunca didinmeyi, kul köleliği
Ödüllendirmiyorsa, tam tersine
Delibozuk bir çocuğun beyinde yeşeriyorsa
Sorarım nerde adalet? Ah Mozart, Mozart!*

Oysa Tanrısal yasa gereği, insan için ancak çalıştığı vardır. Her gerçek değer, emek karşılığı elde edilir. Mozart’ın çocuk yaşlardan başlayan olağanüstü müzik verimi, onun daha önceleri de başka bedenlerde dünyaya gelip gittiğini, önceki yaşamlarında müzikle ilgili bilgi ve beceriler edindiğini, ve bunları bu yaşamına taşıyarak, erkenden meyvelerini verdiğini gösterir.

Mozart, müzikle ilgili birçok şeyi öğrenmeden bildiğinin ya da çok zor şeyleri çok kolay öğrendiğinin farkındadır.

Bir keresinde on iki yaşında yetenekli bir çocuk, Mozart’a iyi besteci olmak için ne yapılması gerektiğini sorar. Mozart “Çok çalışmalı!” yanıtını verir. Çocuğun “iyi ama siz altı yaşındayken çok güzel besteler yapıyordunuz” demesi üzerine Mozart “Ama ben kimseye nasıl yapılacağını sormuyordum” der.

Çocuk yaşta, müzikte ustalaşan bu harika çocuğu, yani Mozart’ı, babası tepe tepe kullanır. O ülke senin bu ülke benim, bütün Avrupa’yı dolaştırır durur. Ona her yerde konserler veririr.

Mozart gibi büyük bir dehanın, günlük yaşamında görülen, onun dehasına ters düşen çocuksu belirtiler, Zweig’a göre, bu genç adamın çocukluğunu yaşamamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Çocuk yaşta Cenevre’de verdiği bir konserde dinleyiciler arasında bulunan Voltaire, izlenimlerini bir mektupta belirterek “Harika çocuk Mozart’ı dinledim. Cenevre’nin karanlık ufuklarında parlak bir ışık gibi göründü bana” der.

Mozart, hayatının son on yılında, olağanüstü bir hız ve olgunlukla besteler yapar. Hiçbir zaman yeteneğinin üstüne yan gelip yatmaz. Düzenli ve disiplinli çalışmalarla yeteneğini gitgide geliştirir. Tanrı vergisi yetenek, yani onun daha önceki yaşamlarından getirdiği birikim, artı çalışma, onu çağların en büyük sanatçılarından biri düzeyine çıkarır.

Mozart'ın 36 yıllık kısacık ömrüne sığdırdığı eserler insanda hayranlık uyandırır. Eserlerin niteliği yanında niceliğinin de çokluğu, insanı hayrete düşürür. Onun eserlerini sıralayan Viyana'lı bilgin Dr. Ludwig Köchel'in katalogunda 600'den fazla eser vardır. 20 kadar opera, 50 dini eser ve koral, 100 kadar bağımsız aya ve şarkı, 100'den fazla orkestra eseri, türlü çalgılar için 50'den çok korçerto, 30 kadar keman sonatı, 20 piyano sonatı, 100'den fazla ikili, üçlü, dördümlü sonatlar, 100 kadar oda müziği eserleri ve diğerleri...

1791 yılında Mozart, Salzburg'tan beri tanıdığı birini, maddi yünden düştüğü güç durumdan kurtarmak için "Sihirli Flüt"ü bestelemeye başlar. Bestenin bitmesine yakın esrarengiz bir adam Mozart'ın evine gelir, ona bir Requiem - Ölüler Duası ismarlar. Ve buna karşılık ne istediğini sorar.

Yalnız bir de ön koşul öne sürer: Requiem'in kim tarafından sipariş edildiği sorulmayacak. Mozart'ın her zaman olduğu gibi, karısına danıştıktan sonra, 50 altın istediğini bildirir. Esrarengiz adam, onu gönderene danıştıktan sonra, 50 yerine 100 altın sayar ve ekler: "Eser bittiğinde, Mozart ayrıca ödüllendirilecektir."

Requiem'i bestelerken, bunun kendi ölüm duası olduğunu hisseder. Yorgun düşer. "Ölüm şarkımı yarım bırakmamam gerek" der. Eser üzerinde daha fazla çalışamayacağını farkettiğinde, öğrencisi Süßmayer'e, Requiem'i nasıl tamamlayacağını tasarladığını söyler. Ve sonra sabaha karşı ölür. Karısı Constanze, bir zaman sonra mezarlığa geldiğinde, kocasının gömüldüğü yeri bile bulamaz.

Goethe'nin "O, Tanrı'nın yarattığı bir mucizedir. Biz ona hayran oluyoruz, ama onu açıklayamıyoruz" dediği, Richard Wagner'in bütün yüzyılların ve bütün sanat dallarındaki ustaların en büyüğü saydığı, bu olağanüstü insanın mezarında, isminin yazıldığı bir taş dahi yoktur. Ama Mozart sevgisi ve ismi tüm gönüllere hiç silinmemecesine çoktan yazılır.

Mozart, eserlerinde yaşamının yanısıra, Requiem'i ile ölümü bile ölümsüzleştirir...

Güzelliğe Talip Şeyh Galip

Divan edebiyatının son büyük şairi olan Şeyh Galip, on sekizinci yüzyılda, şiir alanında "söz sultanı" olduğunu çevresindeki hemen herkese kabul ettirir.

Yirmi dört yaşında Divan'ını düzenler, yirmi altı yaşında ise baş yapıtı olan "Hüsn ü Aşk"ını bitirir. Sanat yaşamında genç yaşında eriştiği bu olağanüstü başarı, Mevlevi ocağında yetişip piştiği, öyle bir eğitimden geçtiği için başını döndürmez.

Galib'in Yenikapı Mevlevihanesi civarında bir evde doğuşu, ailesinin, hem babası hem de dedesinin Mevlevi oluşu, onun yaşam çizgisinin sanki önceden belirlendiğini gösterir. Nitekim şiirde eriştiği doruk performans, Galib'in gönlünü tam doyurmaz. Küçük yaştan beri babasından, sonra bir

başka Mevlevi şeyhinden aldığı terbiye gereği, içinde duyup derinleştiği Mevlana hayranlığı onu Mevleviliğin uçsuz bucaksız mana denizine aşk gemisiyle açılmaya çağırır. Öylece gayret kemerini kuşanarak, çile doldurmak ve kendini oldurmak için Konya'da "Dergâh"a gelir.

Mevlevilikte çilenin süresi binbir gün, yani üç yıldır. Çileye giren, bir hücrede, yalnız başına 18 gün kalır. Sonra da 3 yıl en basit ve sıradan hizmetlerde bulunarak, kibrini ve gururunu kırıp, nefisini silmeye çalışır.

Galip, işte böyle bir çileye soyunmuş iken, babasının ısrarlı mektupları ve Konya dergâhı çelebisinin de ricaları üzerine İstanbul'a döner. Çilesini Yenikapı Mevlevihanesinde tamamlar. Ve

henüz 34 yaşında genç bir Mevlevi olan Galip, Galata Mevlevihanesine şeyh olarak atanır.

Onun gelmesi ile dergâh, padişahın buyruğu ile onarılır. Mevlevihaneye tatlı su getirilir. Ayrıca şeyhin dergâhta ailesi ile oturabilmesi için bir de harem kısmı eklenir.

Büyük besteci, şair ve olgun bir insan olan Sultan III. Selim'le Galib'in yakınlığı burada başlar. Padişah ve şeyh, şiir ve müzik dünyasının güzelliklerini paylaşan, sanatın soluğu ile gönülleri kaynaşan iki yakın dost olurlar. Çoğu kere Galip, Padişah'ın sohbet arkadaşı olarak saraya çağırılır. Padişah da fırsat buldukça, Şeyh Galib'in sohbetlerini dinlemek üzere dergâh'a gelerek onu onurlandırır. Sultan'ın kızkardeşleri Beyhan ve Hatice Sultanlar da Şeyh'in doyumsuz sohbetlerinin tiryakisi olurlar. O kadar ki Galib'le Beyhan Sultan arasında platonik bir aşkın yaşandığı bile söylenir.

Erken yaşlarda ürün verenler ve olgunluğa erenler, yaşlılığı yaşamadan, dünya yaşamından bir yıldızcasına kayıp giderler.

26'sında büyük şair olan, 34'ünde şeyhlik mertebesine ulaşan ve III.Selim gibi sanat sarrafı bir sultanın hayranlığını kazanan Şeyh Galib için de aynı kural geçerli olur. Ve Galib, 1779'da, 42 yaşında ölür.

Oğlunun cansız bedenine bakan babası "Oğlum! Bu siyah sakalla beyaz kefen birbirine yakışmadı" diye gözyaşı döker.

GALİB'DEN GERİYE KALAN.....

Hasılı alem bilir bu sırrı inkar eylemem

Gizlesem de aşikâr etsem de canımsın benim

Dizeleri sevginin samimiyetini bütün sıcaklığı ile dile getirir.

Yarın bize bir selâmı yok mu

İnsafın o yerde namı yok mu

gibi dizeleri ise yüz yıllardır dillerde gezer.

Galip, insanın alemin özü, varlıkların gözbebeği olduğunu, yani koca bir tasavvuf felsefesini iki dizede özetler:

Hoşca bak zatına kim zübde-i âlemsin sen

Merdüm-i dide-i ekvan olan âdemsin sen

Ya pekiyi, Nazım Hikmet'in dünya edebiyatında bir eşi daha yok dediği, hani can mumunun ışığının gökyüzünün fanusuna sığmayacağını söylediği şu iki dizeye ne buyrulur:

Bir şülesi var ki şem-i cânın

Fânusuna sığmaz âşumanın

Hz.Muhammed için yazdığı, son iki dizeleri

Sen Ahmed ü Mahmud ü Muhammedsin efendim

Hak'dan bize Sultan-ı Müeyyedsin efendim

Diye biten 7 kıtalı şiiri gönülleri peygamber sevgisi ile coşturur.

Kız sen ucuz olma kadrini bil

Öğüdü, bugün bile kızların kulağına küpe olacak değerde.

Bir sürcen atın başı kesilmez.

.....

Can vermek olur da dönmek olmaz.

.....

Allah ne verir ki kul götürmez

Dizeleri atasözü havası taşıyan inci gibi sözler...

Ömrünün sonlarında söylediği, Mevlevilik yolunda kiminin şanı şöreti terkedip, Mevlevi sıfatı ile yetindiği, kiminin de saygınlık görme hevesine kapıldığı yolundaki iki dize, olgun bir meyve tadı veriyor bize:

Reh-i Mevlevide Galib, bu sıfatla kaldı hayran

Kimi terk-i nam u şane, kimi itibare düştü

HÜSN Ü AŞK

"Hüsn ü Aşk (Güzellik ve Aşk)" Mesnevisi, Şeyh Galib'in Türk Edebiyatına en büyük hediyesi. Bu eser bir iddianın ispatı. Şöyle ki: Seçkin bir toplulukta Şair Nabi'nin "Hayrabat"ı okunur. Ve şairi övmeye pek ileri gidilir. Öylesine abartılır ki, sonunda "Ona benzer bir eser bir daha yazılamaz" denilir. Bu söz Şeyh Galib'in şair damarına dokunur. Onu daha iyisini yazma konusunda kıskırtır. Öylece Hüsn-ü Aşk yazılmış olur. Galib, bu eserini Mevlâna'nın Mesnevisinden esinlenerek yazdığını söyleyerek şöyle der:

*Esrarımı Mesnevi'den aldım
Çaldımsa da miri malı çaldım*

"Hüsn ü Aşk" insanın güzelliğe karşı duyduğu aşkın, gerçek aşka varmak için, daha doğrusu güzelliği kendinde bulmak için çıktığı serüven dolu yolculuğun simgesel bir anlatımıdır.

Beni Muhabbet (Sevgi Oğulları) adlı bir kabileden, bir gece Hüsn (güzellik) isimli bir kız ile, Aşk adlı bir oğlan doğar. Bu iki çocuk beşik kertmesi yapılarak töre gereği nişanlanır. Okuma yaşları geldiğinde ikisi de Mekteb-i Edebe (Terbiye Okulu) giderler. Okulda Molla-i Cünun (Çılgınlık Bilgesi) onlara ders verir. Öylece Hüsn ile Aşk arasında temiz bir sevgi akışı başlar. İkisi "Anlam bahçesinde" salınıp gezinirler. Sühan (söz) adlı yaşlı biri, onlara yardım ederek duygularını dile getirerek, aralarını bulmaya çalışır. Ne var ki, o yerlerde düzeni sağlayan Hayret isimli kudretli biri, bunların görüşmelerini engeller. Bu engel, aralarındaki sevgiyi büsbütün büyütür. İki sevgili birbirini iyice özler. Hüsn'ün dadısı İsmet (iffet), ona öğütler verir. Aşk'ın lalası Gayret ise Hüsn'e kavuşturmak üzere,

onu içten harekete geçirir, şevklendirir.

Aşk, Çılgınlık Bilgesi'nden aldığı ipucu ile, kabile ulularından Hüsn'ü (Güzelliği) ister. Kendisine bunun zorlukları anlatılır. Kalbin kimyasını bulmadaki güçlükler dile getirilir. Yoldaki akılçelici tuzaklardan, cadılardan, cinlerden, her türlü korku ve kuruntunun cisimleşmiş hallerinden söz edilir. Sonunda Güzelliğe kavuşmak olduktan sonra, bütün bunlar Aşk'a vızgiler. Lalası Gayret'in yardımıyla düşer yollara. Kuyuya düşüp çıkarak, engelleri aşarak, zorlukları yenerek, bir dizi sınavdan geçerek, dışında gibi gözükken içindeki devlerle, cadılarla, cinlerle hesaplaşıp yüzleşerek gönül ülkesine varır. Orada seven sevdiğini bulur. Aşk Güzellik, Güzellik Aşk olur. Kavuşma demi gelir. Burada Söz, Aşk'ı Hayret'e bırakır. O da Aşk'ı elinden tutarak sevgiliye götürür. Kavuşma perdesi açılır. Bundan ötesi gözlere örtülür. Söz sessizliğe bürünür, sükût olur...

Ey kari, yani okur!

Sanma ki bu bir sansür

Buna derler aşk-ı pür

Soylu Düşünmenin Kontu Immanuel Kant

Kant, hiç kuşkusuz, tüm zamanların en büyük ve etkili filozoflarından biridir.

Bir kırk beş boyunda, sıska bir insan olan Kant, Pascal'ın "düşünen bir kamışa" benzettiği, bedeni ile cılız, aklı ile evreni kavrayabilen insan tanımına tam tamına uygundur. Könisberg'de doğan ve uzun yaşamı boyunca oradan hiç ayrılmayan Kant'ın saat gibi işleyen düzenli bir hayatı vardır.

Her sabah, yanında çalışan adamı Lampe, beş beş kala filozofu "Herr Profesör, vakit geldi" diye uyandırır. Beş dakika sonra, entarisini ve terliklerini giymiş olarak, çalışma masasına oturur. O gün vereceği dersi hazırlar. O arada birkaç fincan çay içip, gün içinde kendine içme izni verdiği tek sert tütünlü pipoyu tütürür. Saat yedide sınıfa girerek ders verir. Bu küçücük, cücemsi adam, ağzını açıp konuştuğu zaman, dinleyenlerin gözünde devleşir.

Herder'in dediği gibi, onun dudaklarından dökülen dil "şimdiye dek insan dudaklarından dökülmüş en derin dil"dir.

İki saat sonra, yani saat dokuzda, çalışma odasına dönen filozof, on iki kırk beşe kadar çalışır. Artık bir kadeh iyi cins şarap, likör ya da sıcak şarap içme zamanıdır. Öğle yemeğini genelde konukları ile birlikte yer. Yemeklerde devlet adamları, profesörler, hekimler, rahipler, tüccarlar ve genç öğrenciler ağırlanır. Yemek yerken, tatlı ve esprili bir şekilde sohbet edilir. İki saati bulan Kant'ın ustaca yönlendirdiği bu sohbetlerden sonra, konuklar sofradan hem bedenleri, hem de zihinleri doymuş olarak kalkarlar.

Öğle yemeğinden sonra, şekerleme yapmadan filozof yolu diye isimlendirilen günlük yürüyüşüne çıkar. O kadar dakiktir ki, o geçerken esnaf saatini

ayarlar. Artık günlük tarife haline gelen yürüyüşlerini, Rousseau'nun "Emil"ini okumaya kendini kaptırdığı zaman dışında hiç aksatmaz.

Saat tam altıda çalışmasına dönen Kant, hava kararınca kadar okur, yazar, düşünür. Sonra Lamge mumları yakar. Filozofun çalışması mum ışığında dokuz kırk beşe kadar sürer. Akşamları yemek yemez. Saat onu vurduğunda Kant uyumuş olur. Böylesine düzenli bir yaşam sayesinde filozof, zayıf bedenini seksen yıl sağlıklı bir halde tutmayı başarır. Üniversitede mantık ve metafizik dersleri veren profesör Kant, uzun öğretmenlik deneyimi sonunda bir pedagoji ders kitabı yazar. İçinde hiçbir zaman uygulamadığı güzel ilkeler olduğunu söyler.

İki kez evlenmeyi düşünür, fakat o kadar fazla düşünür ki, evlenmeyi düşündüğü kızlar, o karar verene dek başlarının çaresine bakırlar. Düşünmeye adanmış bir ömürdür onunki.

Kant, bilginin kaynağı konusunda akılcılarla deneyicilerin görüşünü uzlaştırır. Ona göre bilginin hammadde duyular yoluyla gelir ve bu hammadde akıldaki kalıplara göre biçimlenir. Örneğin bir olayın nedenini sormak aklın bir özelliğidir. "Saf Aklın Eleştirisi"nde ne aklın, ne de deneyimin Tanrının var olduğunu kanıtlayamayacağını belirtir. Zira akıl için Tanrı'nın varlığı aynı derecede akla uygun ya da aykırı gelebilir.

Böylece Kant, dine yeni bir boyut kazandırır. O nedenle deneyimin ve aklın yetersiz kaldığı bu boşluğu ancak dinsel inanç doldurabilir.

"Dinsel Sabuklamaya Karşı Duran bir Dinin Ahlâk İlkesi" kitabının başında şunları yazar: "İlk olarak şu cümleyi hiçbir açıklama gerektirmeyen bir ilke olarak öne sürüyorum: "İnsanın Tanrı'yı hoşnut kılmak için iyi bir yaşam sürmekten başka yapabileceğini sandığı her şey salt dinsel bir hezeyan, yani sabuklamadır ve Tanrı'ya karşı sapık bir hizmettir."

Altmış dokuz yaşında kaleme aldığı "Din Üstüne Deneme"sinde dinin teorik aklın mantığı üstüne değil, pratik aklın, yani ahlâk duygusunun üstüne kurulabileceğine değinerek şöyle der: "İnanışlar ve törenler, dinin bir deneyi olarak

ahlâksal bir mükemmelliğin üstüne çıkmaya kalktı mı, din kaybolmuş demektir. Gerçek kilise, ne kadar dağılmış ve bölünmüş olursa olsun, ortak ahlâki yasaya bağlı bir halk topluluğudur. İsa böyle bir topluluk kurmak için yaşamış ve ölmüştür. İsa Tanrı ülkesini yeryüzüne yaklaştırmıştır. Ama yanlış anlaşılmalıdır. Ve Tanrı ülkesi yerine, rahiplerin ülkesi kurulmuştur içimizde. İnanışlar ve dinsel törenler iyi hayatın yerini yeniden almıştır. İnsanlar da dinle bir araya geleceğine, binlerce mezhebe ayrılmıştır."

Kant, teorik akılla Tanrı'nın kanıtlanamayacağını bildirir. Nedenini de şöyle açıklar: "Çünkü teorik akıl (zeka) Tanrı'yı kanıtlayabilseydi, o zaman yaptıklarımızı yapmak zorunda olacağımızdan, erdemli olamayacaktık. Oysa pratik akıl, yani özgür irade sizi erdem yolunu seçmekte serbest bırakmaktadır.

Ahlâklılık bizi duysal alemin üstünde, çok yüksek bir aleme, töresel yasalar katına yükseltir, Töresel Yasa (Ahlâki Kanun) fizik yasalar gibi zorunlu değildir, özgürlüğümüzün bir seçimidir.

Ahlâklılık yasası bizi kanıtlanamayan, ama zorunlu olarak var olması gereken üç temel gerçeğe götürür. Öncelikle bir davranıştan sorumlu olabilmemiz için, irademizin özgür ve özerk (otonom) olması gerekir. Yani özgür seçimlerde bulunabilmeliyiz. İkincisi, sonsuz bir ilerleme içinde adaletin gerçekleşmesi ve ahlâki mükemmelliğin sağlanması için öte alemin varlığı ve ruhun ölümsüz olması zorunludur. Üçüncüsü ise, bütün bunların gerçekleşmesi, iyiliğin ödüllendirilip, kötülüğün cezalandırılması için, ahlâki bir otoritenin ve yaptırım gücünün, yani Tanrı'nın olması zorunludur.

Öyleyse pratik aklın gereği, ödevini yerine getirmek, doğruluğu kendi içinde bulunan kesin buyruklara uymaktır.

Uyulması gereken kesin buyruklar Kant'a göre şunlardır:

1. İnsan öyle davranmalı ki, bu davranış herkes için uyulabilecek genel geçer bir yasa olabilsin. Yani kendisi için istediğini başkası için de isteyebilsin.

2. İnsanlığı bir araç olarak değil, bir amaç olduğunu belirtecek biçimde davranmalı. Yani insanları, ne olursa olsun, bir takım çıkarlar için kullanmamalı.

3. İnsan, kendi yasasını kendi koyarak davranmalı. Yani seçiminde tamamen özgür ve özerk olmalı. İşte ödev ahlâkı, aklın bu kesin buyruklarını yerine getirmektir.

Kant'a göre, doğru davranışı belirleyen şey, niyettir, eylemin sonucu değildir. O yüzden Kant'ın ahlâkına "niyet ahlâkı" da denilir.

Kant, yetmiş bir yaşında "Sonsuz Barış" üstüne düşüncelerini yazar. Sonsuz barış'ın sağlanması için, şunu kesin bir şart olarak belirtir: "Her devletin sivil kuruluşu Cumhuriyetçi olacak ve savaş, ancak bütün yurttaşların katılacağı bir oylamayla açılacak" Bunu en büyük güvence olarak görür ve "Savaşacak olanların, savaşla barış arasında karar vermeye hakları olduğu zaman, tarih kanla

yazılmaz artık" der. Ve hükümetlerin gerçek görevleri, bireyi kullanmak ve sömürmek değil, ona yardım etmek ve onu geliştirmektir. O nedenle her insana, kendi başına salt bir amaçmış gibi saygı gösterilmesi gerekir. Onu bir dış hedefe doğru bir araç olarak kullanmak kişiliğine karşı suç işlemektir. Hak ve özgürlükler, demokrasi ve fırsat eşitliği de "Sonsuz Barış"ın olmazsa olmaz koşullarıdır.

Yaşamını düşünmek, yazmak, öğrenmek ve öğretmekle geçiren Kant, seksenine az kala, sonbaharda ağaçtan düşen yaprak misali, dünyaya veda eder.

Konisberg'deki mezar taşında, onun şu sözleri yazılıdır: "İki şey ruhumda hayranlık ve saygı uyandırır. Biri üzerimdeki yıldızlı gökyüzü, diğeri içimdeki ahlâk yasası, hak duygusu!"

Hayatı boyunca Tanrı'yı aklında boşuna arayan ve bulamayan Kant, sonra O'nu olması gereken gerçek yerinde, yani yüreğinde bulur!..

Aydınlanma ya da Akıl Çağı

On sekizinci yüzyıl felsefesine "Aydınlanma Felsefesi" denir. Bu felsefenin içinde yer aldığı tarih dönemi de "Aydınlanma Çağı" adıyla anılır.

Aydınlanmak isteyen insanın kendisi. Aydınlatılmasını istediği ise, hayatın anlamı ve düzeni.

İnsanlık tarihinde insanın yaşamını düzenleyen değerler, canlılıklarını ve işlevlerini yitirince, yeni düzene kılavuzluk edecek yeni değerler aranır. İşte burjuva sınıfının önderlik ettiği yeni çağın aydınlanması da bu çeşit bir arayışın ürünüdür.

Aydınlanma, insanın düşünme ve değerlendirmede, din ve geleneklere bağlı kalmaktan kurtulup, kendi deneyim ve görgüleriyle hayatını aydınlatmaya girişmesidir diye tanımlanabilir. Buna Kant'ın şu tanımı da eklenebilir: "Aydınlanma insanın kendi suçuyla düşmüş olduğu bir ergin olmayış durumundan kurtulup, aklını kullanma cesaretini göstermesidir."

Aydınlanma düşüncesi önce İngiltere'de başlar. Oradan Fransa'ya geçerek kök salar. Sonra

Almanya'ya sıçrar. Aydınlanma düşüncesi İngiltere'de daha çok deneyci, Fransa'da akılcı, Almanya'da ise mistik akılcı bir karaktere bürünür.

Aydınlanmanın dayandığı ilkeler yalnız burjuvaziyi değil, bütün insanları kapsar. Ve tüm insanlığın mutluluğunu amaçlar. "Hürriyet", "İlerleme", "İnsanın Değeri" gibi kavramlar insan yaşamına ışık tutmaktadır. İnsanın özü gereği, salt insan olduğu için bir değer sayılması gerektiği aydınlanma'nın temel ilkesidir.

Aydınlanma'nın hedefi peşin yargıları yıkmaktır. Özellikle de dinin getirdiği önyargılara karşı savaş açar. Artık bütün otoriteleri, dini, devleti, toplumu, eğitimi, ahlâkı, aklın ışığı altında yeniden gözden geçirir.

Aydınlanma felsefesinin asıl amacı ise, evrensel insanın mutluluğunu sağlamaktır. 1789 tarihli İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nin evrensel niteliği bu tutumun bir göstergesidir. İnsanlığın tümünü mutluluğa erişirecek yönetim biçimi, insan aklı tarafından bulunabilir. Böylece

egemenliğin kaynağı gökyüzünden yeryüzüne indirilerek, halka dayandırılır.

Aydınlanma hareketinin akla en önde yer veriş, ilerlemeden ve değişimden yana oluşu, mutluluğa yeryüzünde kavuşulabileceğini söylemesi burjuvazinin olduğu kadar, o dönemdeki insanların da çıkarına uygun düşmektedir.

Bir ara dini eleştirmede o denli ileri gidilir ki, Robespiyer ve arkadaşları Hıristiyanlığı boş bir inanç olarak ilan ederek Tanrı'yı bir yasa ile yok sayarlar. Artık Tanrı yerine akla tapınılacağını bildirirler. Kiliseler bile akıl tanrısının tapınakları olarak düzenlenir.

Aydınlanmacı düşünürlerden Baron d'Hulbach ile, maddeci bir insan ve toplum anlayışı çağa rengini verir. On sekizinci yüzyıl akla inanıp güvenmede diğer yüzyılları gölgede bırakır.

Doğa bilimleri, doğanın yapısını doğru anlayıp kavramakla, insana, doğaya egemen olmanın yolunu göstermiştir. Bu aynı zamanda insanın gururunu da şişirmiştir. Aynı yoldan giderek, akılcı ilkeleri izleyerek, insan toplumu ve kültür yaşamına da akılla egemen olabilir.

Ney ve Kılıç

İleri görüşlü bir Padişah olan III. Mustafa, Viyana bozgunundan bu yana, yaklaşık yüzyıla yakın bir süredir hep gerilemekte olan imparatorluğun "makûs talihini" değiştirecek, onu geçmişteki görkemli durumuna erdirecek bir evlat ister. Bu uğurda inandığı müneccimlerden de yardım alarak, doğacak şehzadenin ana rahmine düşüşünden, dünyaya gelişi saatine dek, olumlu yönde etkide bulunmaya çalışır. Doğan çocuk özel bir özenle yetiştirilir. Daha çocuk denecek yaşta, onunla devletin düzeni, reformun gereği ve yeniçerilerin mutlaka hizaya getirilmesi gerçeği üzerinde konuşmalar yapılır.

Böyle bir bilinçle yetişen III. Selim, on beş yıl süren şehzadelik dönemini müzik, edebiyat ve padişah olduğunda yapacağı işlerle ilgili tasarımlarla yoğun ve dolu bir şekilde geçirir.

Akla aşırı güven, insanın değeri, hak ve özgürlükleri, demokrasi, bilimcilik ve yurttaşlık bilinci ve laik bir dünya görüşü aydınlanma felsefesinin ayırdedici nitelikleridir.

İngiliz Shaftesbury aklın inancının karşısına "güzel"e duyulan coşkuyu koyarak, erdemi güzelle iynin uyumunda görür.

Rousseau, tek yanlı olarak, yalnız akla değer vermenin karşısında, "duygunun" hakkını savunur.

Kant ise, aklın sınırlarını çizerek, aklın her şeyi bilebileceğini iddia edenlere hadlerini bildirir.

Aydınlanmanın en büyük gücü akla değer verip güvenmesi. En büyük zayıflığı ise bunu aşırıya vardirop, akli tanrısalştırması. Oysa akıl tanrısal buyruklara karşı çıktığında, kendine dönen bir silah olur.

Bilindiği gibi, dünyada akli olan tek varlık insan. Ama en akılsızca işleri yapan da yine insan!

Akıl da zaten insana verilmiş tanrısal bir armağan. O nedenle Tanrı'yı bilmeye, O'nun buyruklarını anlamaya yönelik akıl, Tanrı nuruyla taçlanır. Yaratan'ı dışlayan, dahası, Tanrılık taslayan akıl ise, şeytanca bir kibrin batağına sapanır.

Özel bir duyarlılığa ve sanatçı ruhuna sahip olan III. Selim "İlhamî" mahlasıyla şiirler yazan iyi bir şair ve Türk Musikisine Sûz-i Dilârâ gibi yeni makamlar kazandıran, III. Selim Ekokü olarak devrine damgasını basan büyük bir bestekârdır. Ayrıca Sadullah Ağa ve Dede Efendi gibi birçok büyük bestecinin yetişip gelişmesine katkıda bulunur.

III. Selim ayrıca ney ve tanbur çalar. Hat sanatı ile ilgilenir. Tasavvufa büyük bir eğilim gösterir. Zamanın büyük şairi ve Mevlevî şeyhi Galip'le özel bir dostluk kurar. Onu saraya çağırır. Kendi de zaman zaman Galata Dergâhı'na giderek Galib'i onurlandırır.

Sesine ve bestelerine hayran olduğu, devrin en kudretli bestekârı Sadullah Ağa da, sanatçı Padişah'ın baş sohbet arkadaşı ve dostudur. Bununla

ilgili şöyle bir söylenti sonradan romanlara ve filmlere, tiyatro oyunlarına konu olur. Söylenildiğine göre, padişahın yakın dostu Sadullah Ağa, haremdeki cariyelere müzik dersi verir. O arada Padişahın da gözdesi olan Mısır kökenli Mihriban'la aralarında bir aşk başlar. Bunu sezen ve gazaba gelen padişah, Sadullah Ağa'nın idamını emreder. Sonra da vicdanında ağır bir yük gibi bunun azabını çeker. Ne var ki, padişahı iyi tanıyan ve bu emrin gerçekleşmesi halinde çok üzümlü pişman olacağını bilen saray adamları, Sadullah Ağa'yı kimsenin göremeyeceği bir yere hapsederler. Orada Sadullah Ağa, uzun süredir terkedilen Beyatî Arabân makamında bir fasıl (2 beste, 2 semai) besteler. Bunu duyup çok beğenen ve kimin eseri olduğunu soran padişaha, "Sadullah Ağa'nındır" cevabı verilince, Sultan Selim çok derinden üzümlü ve Sadullah'a kıydığına pişman olur. Bunu fırsat bilen Saray adamları, Sadullah Ağa'nın idamının, Padişahları çok üzülecekleri için, ertelendiğini söyleme cesaretini gösterirler. III. Selim buna çok sevinir. İdamı erteleyenleri ödüllendirir. Öylece içinde nicece taşıdığı, ona çok ağır gelen vicdan yükünden kurtulur. Ve Sadullah Ağa ile sevdiği cariye yi evlendirir.

Ne yazık ki, Amerikan filmlerine özgü bu "Happy End yani Mutlu Son" padişah'ın kendi yaşamı için geçerli olmaz. Osmanlı'nın düzelmesi için yapmayı düşündüğü yenilikleri yapmak üzere sevip güvendiklerine verdiği kalem, ilk önce onun haksız yere öldürülmesi üzerine fetva çıkarır. Öldürüldüğü gün, entarisinin cebinde bulunan ve atasözü gibi dillerde dolanan şu beyit, onun talihsiz yazgısını dile getirir:

Kendi elimle yâre kesip verdiğim kalem

Fetva-yı hun-ı nâhakımı yazdı ibtida

III. Selim'in sanatçı yanını besleyen yüce gönüllü yumuşak huyluluğu, sorunları konuşup uzlaşarak çözmeye çalışan, şiddete yaşamayan uygar tavrı, ney'in değil, kılıç'ın belirlediği siyasette onun yumuşak karnı olur.

Oysa Selim, daha şehzadelik döneminde, kendini geleceğe ve yapacaklarına çok iyi hazırlar.

Dünya'yı, özellikle batıyı ilgiyle izler. Fransa Kralı XVI. Louis ve Napolyon ile yazışır. Napolyon'dan yana tavır koyar. Adamlarından İshak Efendi'yi Fransa'ya gönderir.

Sultan Selim, tahta çıktığında Fransız Devriminin rüzgârları esmektedir dünyada. O sırada Ruslarla yapılan savaşta Osmanlı'nın üst üste yenilgiler alması devletin köhne ve bozuk düzenini, yenicilerinin içten çürümüş olduğunu bütün çıplaklığı ile Sultan Selim'e gösterir. Yenilgi öğretmeninden ders çıkarmasını bilen Padişah, Osmanlı'nın Avrupa kafasına göre yeniden yapılanmasında, ilk yenilikçi aydın ve önder olma onurunu kazanır. Bu yönüyle ona yumuşak huylu bir "Deli Petro" da diyebiliriz.

III. Selim, o güne kadarki birikimiyle yeniliklerin önündeki en büyük engeli görür: Ordu ve Ulema İlginçtir, bütün bağınazlıklara karşı, düzeni değiştirme yönünde girişimlerde bulunan hep Padişah olur. Belki de Hıristiyan annelerin etkisiyle, onlar uygarlığa daha yakın durur. Buna karşılık ulema denen din bilginleri ve yeniciler, her türlü yeniliğin karşısına dikilirler. Ve gerekirse bu direnişi padişahı öldürmeye kadar vardırırlar.

Zaten yenilik, salt yenilik olduğundan, bir uyum çabası gerektirdiğinden, eski düzenden beslenen çevrelerin çıkarlarına ters düştüğünden tepki görür. Ayrıca yeni bir düzen, yeni harcamalar ve yeni vergi demektir.

Sultan Selim, her önemli konuda, devletin ileri gelenlerinden oluşan bir meşveret (danışma) meclisini toplamayı bir gelenek haline getirir.

Tahta çıktığında hemen sadrazam Koca Yusuf Paşa'ya gönderilen bir emirle "nizamı devlete dair herkesin mütalaatını" bir layiha halinde kaleme almalarını ister. Yani bugünkü deyişle, devletin nasıl düzeleceğine ilişkin raporlar hazırlamalarını buyurur.

Raporlardan derlenecek iki temel düşünce vardır. Biri ordunun düzeltilmesi gereği, ikincisi sürekli ve düzenli bir eğitim. Bunu başarmak için bir grup, Osmanlı'nın Kanuni dönemindeki düzeye ulaşması için, onun kanunlarına dönmeyi uygun görür. Diğer bir grup ise, yeniliğin ve yeniden

düzenlemenin Avrupa'daki bilim ve fenne göre yapılması gerektiğini önerir.

III. Selim, kendi de aynı görüşte olduğundan, ikinci grubun önerilerine göre harekete geçer. Yeniçerilerin dışında, Nizamı Cedid adını alan ve Avrupa usulünde, Avrupa'dan getirtilen uzman subaylar tarafından eğitilen yeni bir ordu kurar. Böyle cesurca bir girişim, Yeniçerilerin Sultan'a dış bilemelerine yol açar. İlmiye reformu ile de cahillerin ilmiye sınıfından ayıklanmasını buyurur. Şeyhülislâma gönderdiği bir fermanda, onun da yetkisini kısıarak, sınav yapılmadan kimseye profesörlük payesi verilmemesini emreder. Bunu yapmakla Sultan, Cevdet Paşa'nın deyişiyle eşek arılarının kovanına çomak sokmuş olur.

Bir düzeltme ve yenilik hareketinin gerçekleşmesi için, aydın sınıfın bu düşüncüyü açık gönülle kabul edip benimsemesi ve güçlü bir yenilikçi ekibin varlığı gereklidir. III. Selim döneminde bu koşullar yerine getirilmiş değildir. Nizam-ı Cedid (Yeni Düzen) ekibi gereği gibi kurulamamıştır. Büyük rütbeli devlet adamlarından yenilik yanlısı birkaç kişidir. Onlar da işe dört elle sarılmamışlardır. Padişah bir yerde yalnız bir şövalye olarak Don Kişot gibi kalmıştır. Yeniçeri zaten yeni orduya karşıdır. Ulemanın çoğu Nizam-ı Cedid'e düşmandır.

Sonuçta Sultan Selim, Kabakçı Mustafa isyanı

ile Nizam-ı Cedid'i resmen kaldırır. Bu geri adımı fırsat bilen yenilik düşmanları, şeyhülislâm Topal Ataullah Efe'di'nin fetvası ile III. Selim'i tahttan indirirler. Yerine, çocuğu olmadığı için, yeğeni IV. Mustafa getirilir.

Oysa isyan çıktığında, Padişah'ın emrinde on üç bin kişilik Nizam-ı Cedid askeri vardır. Onu kullansa, büyük bir olasılıkla isyanı bastırabilir. Ama sanatçı ruhu, şiddetten yana olmayan yumuşak huylu karakteri bunu engeller.

Alemdar Mustafa Paşa, on bin kişilik bir orduyla Rusçuk'tan İstanbul'a, Selim'i yeniden tahta çıkarmak üzere geldiğinde, onun hançerlenmiş, cansız bedeni ile karşılaşır. Zira yeğeni IV. Mustafa çoktan onun öldürülme emrini vermiştir. Ve Selim, sarayda kendi köşesinde, müzik yapıp ney çalarken haince hançerlenir. Şehzade II. Mahmud ise zorbalardan elinden zor kurtulur.

III. Selim yaptıklarıyla, özellikle sanat alanında olduğu kadar, yapamadıkları ve yenilgisi ile de kendinden sonrakilere, bedeli pahalıya ödenmiş bir ders bırakır.

Dostoyevski'nin "Dünyayı ancak sanat kurtaracak" sözü eğer bir gün gerçekleşirse, o zaman neyle kılıç karşı karşıya gelmeyecek. Siyaset de insanları mutlu etme sanatı olarak anlaşılacağından, halim Selim insanlar öldürülmeyecek. Ve işte o zaman insanların yüzü gerçekten gülecek...

İlk Bağımsızlık Eylemi, Amerikan Devrimi

XVI. yüzyıldan başlayarak İngiltere, Kuzey Amerika'yı adım adım bir sömürge durumuna getirir. XVII. yüzyıldan XVIII. yüzyılın başına kadar, Avrupa'dan özellikle İngiltere ve İrlanda'dan Amerika'ya doğru, tarihin tanık olduğu en büyük göç olayı gerçekleşir. Dinsel ve siyasal baskılar, ekonomik yapıdaki zorlamalar, bir de serüvencilik ve "altına hücum" diye nitelenen kazanç tutkusu, böylesine büyük çapta bir göçü hazırlayıcı nedenler olarak görülür.

Dünyada ilk başarıya ulaşan bağımsızlık eylemi olarak bilinen bağımsızlık savaşıyla 13

Amerikan Kolonisi, Amerika Birleşik Devletleri adıyla bağımsız bir ülke olarak dünya sahnesindeki yerini alır.

Karl Marx, Amerikan Devrimi'nin önemine değinerek, büyük demokratik bir birleşik Cumhuriyet düşüncesinin ilk kez Büyük Britanya'nın Amerika'daki kolonilerinde (sömürgelerinde) ortaya çıktığının altını çizerek, 1775'de başlayan bağımsızlık savaşı 1783'de Paris Antlaşması ile son bulur. Bu savaş öncesinde İngiltere, Fransa ile yaptığı savaşın ona yüklediği çok yüksek borçları ödeyebilmek ve kolonilerdeki askerlerin giderlerini

karşılatabilmek için, "Damga Yasası" adı altında yeni vergiler koyar. Halk buna tepki göstererek damga pullarını almaz. Bunun üzerine İngiltere Amerikan Limanlarına giren çay, kurşun, kağıt, cam gibi mallara gümrük vergisi bindirir.

Kolonilerde yaşayanlar, temsilcilerinin bulunmadığı İngiliz yönetimince, tek taraflı olarak alınan bu kararları tanımayacaklarını açıklar. Ve İngiltere'den gelen malları gene boykot ederler. İngilizler'in 1770'de Boston'a iki alay asker gönderip gözdağı vermek istemesi üzerine, silahlar patlar ve kan dökülür. Derken İngiltere, çay dışında, diğer vergileri kaldırdığını bildirir. Oysa çay çok ucuz olduğu halde, vergisi çok yüksektir. O yüzden çay içmek halka çok pahalıya gelir. Buna karşı çıkan koloni halkları 1773 de İngiltere'den gelen çay yüklü gemilere Yerli kılığında girip, çayları denize dökerler. Tarihe "Boston Çay Partisi" olarak geçen bu olaydan sonra İngiltere, dökülen çayın bedeli ödeninceye dek Boston limanını gemilere kapatır ve sıkıyönetim ilan eder. İşte bu, bardağı taşıran son damla olur. Kolonilerin özgürlüklerini korumak için bir araya gelmelerine yol açar. 1774 de Philadelphia'da 13 koloninin temsilcileriyle Birinci Kıta Kongresi toplanır. İngiltere ile barışçı çözüm arayışları boşa çıkar. Böylece İngiliz birlikleri ile koloni gönüllüleri arasında başlayan çarpışmalarla Amerikan Bağımsızlık Savaşı başlamış olur.

1775 de İkinci Kıta Kongresi toplanır. George Washington kongre tarafından başkomutanlığa atanır. Washington'un en büyük şansı, iki büyük beyinin, onun yanında yer alması. Biri gazeteci, bilim adamı Benjamin Franklin, diğeri ise hukukçu, iyi bir yazar ve konuşmacı olan Thomas Jefferson. Böyle üstün bir beyin grubu tarafından kuşatılmış olması bir lider için en büyük güç ve güvence sayılır. Nitekim Franklin saygın kişiliği, güçlü mantık ve etkileme gücüyle, tam yetkiyle Paris'e giderek, asker ve silah göndererek yardım etme konusunda Fransızları ikna etmeyi başarır. Ve bu yardım sayesinde savaşın yazgısı Amerika lehine değişir.

Bir hukukçu olarak düşüncelerini çok açık, berrak ve öz bir şekilde ifade etmesini iyi bilen Tho-

mas Jefferson da 4 Temmuz 1876'da ünlü "Bağımsızlık Bildirgesi"ni kaleme alır. Bildirgeye göre: "Tanrı tüm insanları eşit olarak yaratmış ve onlara geri alınamaz, vazgeçilemez haklar tanımıştır. Bunlar arasında yaşama, özgürlük ve mutlu olma hakları var. Bu hakları korumak amacıyla, güçlerini yönetilenlerin onayından alan hükümetler kurulur. Hükümetin bu amaçlara zarar vermesi durumunda hükümeti değiştirmek ve yeni bir hükümet kurmak insanların hakkıdır..."

Bu temel ilkelere dayanarak Bildirge, 13 Amerikan kolonisinin bağımsızlığını ilan eder. Yeni bir anayasa hazırlanır. Hükümet yeni anayasaya uygun olarak 1789 da Newyork'ta kurulur. Ve George Washington ilk ABD başkanı olur.

Bildirgede yer alan, insanların eşit olduğu, ortak hak ve özgürlükleri bulunduğu, bu hak ve özgürlüklerin, egemenliğin halkta olduğu demokratik bir düzen içinde güvence altında alınması gerektiği düşünceleri bugün bile, güzel bir melodi gibi kulağa çok hoş geliyor. Yazılan, okunan ve işitilen bu sözler, gözle de görülebilecek biçimde yaşam içinde bir gerçekliğe dönüştüğünde ise, insanlık gerçek esenliğe ermiş olacaktır..

ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK, KARDEŞLİK KARGAŞA VE DÖN BAŞA

*Dört sloganlık kentsoylu devrimCinlik,
hinoğluhinlik*

Sözümona hürriyet, adalet, kardeşlik ve eşitlik

Adım adım gerçekleşen bir değişimi ve gelişimi gösteren evrimin yanısıra, devrim, toplum düzeninin birdenbire bir değişikliğe uğramasıdır. Yasal yolların dışına taşan, zorlamaya dayanan, toplumsal sarsıntılara yol açan bir değişimdir bu.

Diğer taraftan devrim, eski düzeni devirip yıkarken, yerine yenisini kurar.

Devrim üç aşamada gerçekleşir. Birincisi toplumda değişiklik düşüncesinin, yeni fikir tohumlarının atıldığı ve geliştirildiği dönemdir. Daha çok düşünürlerin ve yazarların toplum önderleri olarak yön verdikleri devrim düşüncesi, halk yığınlarınınca benimsenince, toplumsal bir güç haline gelir.

Devrimin ikinci aşaması, biriken toplumsal enerjinin, bazı etkenlerin itişiyile, patlama halinde eyleme geçmesidir. Böylesi bir patlamanın temelinde, toplumda çıkarları çelişen sınıfların çatışması yatar. Devrimin bu dönemi kanlı, sıcak çarpışmalara sahne olur. Ve devrimin de, zıfak ve büftek gibi kansız olamayacağı söylemini haklı çıkarır.

Üçüncü aşamada ise, yıkılan düzenin yerine, yenisi kurulur. Yeni düzen kurulduğunda devrim başarıya ulaşmış olur.

Fransız Devriminin fikir babaları ve hazırlayıcıları Fransız aydınlatmacı düşünürleridir.

Montesquieu “Yasaların Ruhı” yapıtında toplumsal, siyasal ve dinsel kurumları irdeler. Ve bu kurumların tarihi gelişme içinde değişime uğradıklarını saptar. Kralların iktidarlarını Tanrı’dan aldıkları savının bir safсата olduğunu ortaya koyar. Buna göre kendini hiçbir yasa ile sınırlamayan mutlakiyetçi bir krallığın “akla uygun” olmadığını; anayasal bir krallık rejiminin doğru olacağını savunur.

Jean Jaques Rousseau “Toplumsal Sözleşme” isimli kitabında, insanlar için “doğal” ve “akla uygun” olanın insanların eşitliği olduğunu savunarak, eski rejimin ayrıcalıklarına karşı çıkar.

Diderot, D’Alembert ile birlikte ünlü “An-siklopedi”yi yayınlamak, bilimsel düşünceye öncelik verir. Tarihin ve toplumsal gelişmenin mad-deci bir görüşle yorumunu yaparak, eski düzenin ideolojik temellerini sarsarlar. Voltaire ise Kilisenin rezilliklerini gözler önüne serer. Dinsel otoritenin ikiyüzlülüğünü ve içyüzünü iğneli bir dille yerer. Düşünce ve inanç özgürlüğünü savunarak, “hoşgörü” kültürünün oluşmasına büyük katkıda bulunur. Bunların hiçbirini doğrudan devrim propagandası yapmamakla birlikte, eski düzenin “akla uygunsuzluğunu” göstererek, yeni bir düzene davetiye çıkarırlar.

Böylece 1789’a gelinir...

1789’da “Genel Katmanlar” Meclisi toplanır. Bu Meclis’de soylular toplumun yüzde ikisini oluşturur. Buna karşılık egemenlik onların elindedir.

İkinci sınıf ya da katmanı “Ruhban” sınıfı, yani Kilise Örgütü oluşturur. Bu kesimin nüfus içinde payı yüzde birdir. Ama bunların da toplum içinde etkisi ve yetkisi hayli fazladır. Tüccarların, avukatların, esnaf ve çiftçilerin, işçilerin yer aldığı “Üçüncü sınıf” ise, nüfusun yüzde doksan yedisi ile halkın kendisidir.

İşte bu üç sınıfın temsilcileri ile 5 Mayıs 1789’da Meclis gergin bir hava içinde açılır. Soylu sınıfın sözcüleri, Kralın şiddetle paraya ihtiyacı olduğunu, Meclis’in ona bu parayı sağlaması halinde, halkın bazı isteklerinin yerine getirileceğini bildirirler. Üçüncü sınıfın temsilcileri, kral da dahil olmak üzere tüm Fransız yurttaşlarının yasalar uyarınca yönetilmeleri, yani bir anayasaları olması gerektiği üzerinde ısrarla dururlar. Başlangıçta soylular ve din adamları buna karşı çıkarlar. Sonraları içlerinden bazıları, halkı destekler. Bunun üzerine XVI. Louis Meclisi dağıtmaya kalkar. Ancak “Üçüncü Sınıf”ın temsilcileri, Fransa’ya bir anayasa kazandırmadan dağılmayacaklarına dair ant içerler. O arada kendilerini “Ulusal Meclis” olarak ilan eden Milletvekilleri, daha sonra yeni anayasayı hazırlayıp açıklayacak olan “Kurucu Meclis” adını alır. 23 Haziran’da Kont Mirabeau, kralın meclisi kapatmaya kalkmasına karşı çıkarak, gelen haberciye: “Git, efendine söyle, biz halkın isteğiyle buradayız ve ancak süngü zoruyla burayı terkederiz” der.

Paris büyük bir heyecan içinde, her an sosyal bir patlamaya hazır haldedir. Ve devrim başlar. 14 Temmuz’da halk, ünlü Bastille Hapishanesini basarak tüm tutukluları özgürlüğe kavuşturur. Paris sokakları “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” sesleriyle çınlamaktadır.

Fransız Anayasası’nı hazırlayan Kurucu Meclis, 1789’da İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisini ilan eder. Bildiri, egemenliğin halkta olduğunu söyleyerek “İnsanlar özgür doğar, özgür yaşar ve yasa önünde eşit hakları vardır” der. Kilisenin ve soyluların ellerinden toprakları alınır ve ayrıcalıklar kaldırılır. Kaçma girişiminde bulunan Kral XVI. Louis ve Kraliçe Marie Antoinette yakalanarak giyotinle kafaları kesilir. Artık kan konuşur. Meclis

inde çeşitli gruplar, iktidar için birbirleriyle çekişir.

Bir Manastırda toplandıkları için Jakoben adını alan, içlerinde Danton, Marat ve Robespierre'in bulunduğu grup duruma egemen olur. Ve karşı devrimcilere karşı amansızca bir terör dönemi başlar. Kuşku duyulanlar, ispiyonlananlar derhal tutuklanır; bazen de yargılanmaksızın giyotine gönderilir. Robespierre işi iyice azıtarak, arkadaşı ve yoldaşı Danton'u bile idam ettirir. Ünlü bilgin Lavoisier ile şair Andre Chemier de giyotine gidenler arasındadır. Resmi belgelere göre mahkeme kararıyla idam edilen 14.000 kişiden yüzde altıbuçğu din adamı, yüzde sekizi soylu, yüzde yirmibeşi burjuva, yüzde yirmisekizi köylü, yüzde otuzbiri ise işçidir. Terör dönemi boyunca giyotinle can verenlerin 17.000 kişi olduğu sanılır.

Ava giden avlanır hesabı, 1794'de Robespierre ve yandaşları da bir hükümet darbesiyle tutuklanıp, giyotine gönderilirler.

Böylece kendi içlerindeki düşmanı, iktidar hırsını yenmeden, dış düşmanla uğraşanlar, çok geçmeden birbirlerini yerler. Ve suçu da "ihtilâl önce kendi evlatlarını yer" diyerek devrimin üstüne atarlar. Robespierre'den sonra Direktuar denilen beş kişilik bir kurulla ülke yönetilir. Yeni hükümet ülke çıkarlarından çok, kendi çıkarlarını gözetir. Yolsuzluklar halkın tepkisini çeker. Hükümet bir çok konuda yetersiz kalır. 1799'da Napolyon Bonapart, hükümetin zayıflığından yararlanarak yönetimi ele geçirir. Çok geçmeden de imparatorluğunu ilan eder. Böylece devrim sona erer.

Tocqueville'in dediği gibi Fransız İhtilâli "her yeri Ortaçağ kurumlarının kalıntılarından temizleyen" bir kentsoylu (burjuva) devrimidir.

Soylu kral ve derebeylerinin yerine, kentsoylu parabalalarının geçmesidir.

1789 Fransız Devriminin amacı özgürlük, eşitlik ve kardeşliği getirmektir. Ne var ki Burjuva yönetimi ele geçince bencilliği üstün gelir ve kısa sürede söz konusu kavramları kendine uydurur.

Devrimin halk yararına getirdiği yenilik, yasalar önünde eşitliktir. Ama servet bölüşümündeki eşitsizlik, olduğu gibi kalır. Ve paranın sağladığı güç sayesinde zenginler yasalar önündeki eşitliği de pekala kendi yararlarına bozarlar. Yani parası olan arabasını dağdan aşırır, züğürt ise düz yolda yaya kalır.

Yoksul yığınlar çok geçmeden şunu anlarlar: Ekonomik eşitsizliğin somut gerçeği yanında, yasalar önünde eşitliğin sağladığı üstünlük, biraz soyut ve biraz da hüsnü kuruntu olarak kalır.

Kardeşlik; halkın mal mülk sahibi burjuvalarla el ele, soylulara karşı başlattıkları devrimden kalma güzel bir anıdır. Devrim başarıya ulaştıktan sonra, nedense birden unutulur. Belki de burjuvalar yönetimi ele geçirdikten sonra, halkın işi orada biter. Burjuva Devriminin getirdiği özgürlük de, ekonomik özgürlükle tamamlanmadığı için soyut ve biçimsel bir şekilde, sadece kağıt üzerinde vardır. Gerçekte ise bu hak ve özgürlüklerden yararlananlar zenginler ve onların çocuklarıdır.

Görüldüğü üzere, devrimler bile güçlülerin egemenliğine engel olamaz. Devrimler görünüşte halk adına, çoğunluk için yapılır, ama sonunda halk iyod gibi açığa kalır. Fransız Devrimi süreci içinde, olup bitenlerden sonra insanın şöyle diyese geliyor:

*Tarihe bak da ibret al,
Kral öldü, yaşasın kral!*

Kadına Duyarlı, Kendine Sevdalı Kazanova

Fırtınalı bir deniz yolculuğundan sonra limana girmiş ve güvenliğe ermiş bir gemi düşünün. Serüven dolu baş döndürücü bir hayattan sonra, son yıllarını Kont Waldstein'in şatosunun kitaplığında, anılarını, aşklarını yazarak geçiren Kazanova böyle bir durumdadır işte.

On sekizinci yüzyılın bu sıradışı insanı, yaşadığı yüzyılla hesaplaşarak ve kendiyi yüzleşerek geçirmektedir son yıllarını. Hızlı yaşamını bir film şeridi gibi gözünün önünden geçirirken, hem geçmişini yeniden değerlendirir, hem de eğlenir. Venedik'de doğduğunda

Giovanni Giacomo adıyla vafitiz edilir. Bařtan çıkarıcı ve hovarda anlamına gelen Kazanova, yařamına uygun dűřtűđű için, ona yakıřtırılan ad ve san olur. Kazanova'nın yařamı dur durak bilmeyen, bir ařktan bir bařkasına kořan, oradan oraya savrulan bir hayat, yani hayatı bařlı bařına bir serűven..Soluk kesici ve heyecan verici bir kendinden kaçıř.

Daha çocuk yaşında St. Cyprianos İlâhiyat okulundan, yarattığı skandallar nedeniyle kovulur. Sonra kendisine renkli ve uçarı bir meslek seğer: Kadın avcısı! Bűtűn Avrupa onun av sahasıdır. Bu av alanında, durmamacasına, başarının, servetin ve elbet ki kadınların peşinden koşar. Çođu zaman avlar; bazen de avlanır. Sűrekli kaçış ve kovalayış halinde geğen yolculuklarda, birbirinden gűzel kadınların yatak odaları ona dinlenme durağı olur.

Bir sűre Romalı bir Kardinal'in hizmetinde çalıřtıktan sonra, Venedik'e dűnűp bir orkestrada kemancı olarak çalıřır. 1750'de Lyon'da Masonlara katılır. Ardından elinde bavulu Paris'e, Dresden'den Prag ve Viyana'ya dek birçok űnlű kenti dolařır. Bir gűn Teresa adında bir markiz, diđer bir gűn bařka bir markizin Esther adlı gűzel hizmetçisi, onu yatak odalarına konuk eder. Hayatuna giren 130 kadar kadının hemen hepsine tadı damağında kalan bir ařk yařatarak, onlara hatırladıkça ię geęirecekleri hoř bir anı bırakır.

1775'de tekrar Venedik'e dűnűnce bűyűcűlűkle suçlanarak, belki de kadınları bűyűlediđi sanılarak beř yıl hapis cezasına çarptırılır. Bir yıl sonra cezaevinden kaçarak Paris'e gelir. Orada lotaryacılıđa bařlayarak para ve űn kazanır. Ayrıca soylular arasında kendine yer edinir.

1760'da Paris'teki alacaklarından kaçarak İsviçre'ye, oradan Fransa'nın gűneyine ve Floransa'ya geęer. Oradan da kovulunca, bűtűn yollar oraya çıkar sűzűnű dođrularcasına Roma'ya gider. O arada İsviçre'de Voltaire'le de tanışır. Bir sűre de Londra'da kalır. 1764'te Berlin'de II.Friedriche'le yakınlık kurar. Onun űnerdiđi bir gűrevle Riga, Petersburg, Varřova'yı dolařır. Bu sıra Kral, 1.87 boyunda, koyu tenli, gűzleri ařka bakan Kazanova'nın yakıřıklılıđını űve űve bitirememektedir. Oysa Kazanova aynı gűnlerde, kralı çoktan unutmųř, Rus Çariçesi Katarina ile kırıřtırmaktadır.

Yine bir skandal yűzűnden dűello yapmak zorunda kalınca, oradan da kaçarak İspanya'ya sığınır. Sonra, Venedik'e,dűnűmesine izin verilir. Burada devlet Engizisyonu adına casusluk yapar.

Son yıllarını (1785-98) Bohemya'daki Dux řatosunda kitaplık gűrevlisi olarak geęirir. Yařadıklarının yazarak oyalanır. En űnemli eseri, 6 ciltlik kendi hayat űykűsű "Histoire de ma Vie" dir. Bunu "Kazanova'nın Ařkları" olarak da çevirebiliriz. Atilla İlhan bir řiirinde:

Ne kadınlar sevdim zaten yoktular

Bűyle bir sevmek gűrűlmemiřtir

Derken, bulduđumuzu sandığımız ařkların birer serap olduđunu, ařkın bulunan deđil, aranan bir řey olduđunu belirtir. Ařk, karřımızdakini tanımamaktan, bilmemekten, onda keřfedilecek řeyler olduđunu ummaktan kaynaklanan serűven tadında bir duygu. Sevgililer birbirlerini tanıyıp tűketince aralarındaki bűyű bozuluyor, ařk duygusu yeni bir bilinmeze yűneliyor. Ařk, yeni kıtalar keřfetmek űzere, bilinmedik denizlere aęılan insanın yelkenini řiřiren duygu rűzgârıdır. Engeller ve ayrılıklardır ařkı besleyip bűyűten. O nedenle Nazım "Sende ben uzaklıđı, sende ben imkân-sızlıđı seviyorum" diye yaznúřtu sevdalısına.

Aşık Veysel de, denize koşarcasına akan ırmağın, geręekte deryaya değil, coşkuyla akmaya, ona doğru çağlamaya tutkun olduğunu sűyler.

Kazanova, bir itiraf niteliđindeki anılarında, çok sayıda kadını sevdiđini sanırken, aslında kendinden bařka kimseye sevmediđini dile getirir. Yani kadınlarda kendi gűzelliđini gűrűp seyrederek, kendini severek, onları bir ayna gibi kullanır. Bűtűn ařklar bűyledir bir bakıma. Ařklar bir bařına yařanır. Ne demiř řair Veysel:

Gűzelliđin on para etmez

Bu bendeki aşk olmasa

Biz birini severken, onda, kendimizi gűrűyor ve seviyoruz. Kendimizi severken, kendimizdeki Tanrı'ya ařık oluyoruz. Yaratılanı tanımak űzere severken, Yaratanı tanımaya ve sevmeye yűneliyoruz. űylece sanal ařktan, geręek ařka geęiř yapıyoruz. Tanrı'nın bilgisi ve sevgisi sonsuz olduđundan, O'na duyulan ařk hię tűkenmeyecek demektir. Ařk, Tanrıya dođru hep artan bir iřtiyakla, sonsuz bir yolculuđa adanmıřlıktır aslında. Geręek Kazanova, iře bu yolda kazanan ola!...

e s i n l e r

Doğru tartar erdemli insanın elindeki terazi
Her geçen gün onun için tertemiz bir mazi.

* * *

Yaptıklarımдан pişmanlık duymam deme a kardeş
Pişman olmamak, yaşamdan ders almamakla eş

* * *

Bir şey varedilmişse eğer
Her şekilde incelenmeye değer

* * *

Sevda yangınında yoktur şer
Aşk ateşine düşen pişer

* * *

Bahar glle, gl baharla güzel
İnan, böyledir bu evvel ezel

* * *

Akranları içinde stnse eğer
Bunu başarmaktır işte gerçek hüner

* * *

Gönül derdini, o derde düşmüş birini bul da ona sor
Anlamaz hasta halinden hasta olmayan, olsa da doktor

* * *

İstediğin sonucu almasan da bu bir deneyim de
Ve sonra sonuca ulaşmak için bir kez daha dene

* * *

Yerimden yurdumdan olup da gurbette gezişimin sebebi
Kader mi, talih mi, yoksa sen misin ey sevgili

* * *

Herkesin var bir evi ayli
Bana kalan sadece yarın hayali

o l g a y g  k s e l

Hayatımız Mizah

Güngör Özyiğit

Einstein ölüp, öteki dünyadaki melekler tarafından sorguya çekildikten sonra, bilime katkılarından dolayı cennete buyur edilir. Cennet denilen yemyeşil, büyük bir bahçeye girilir. Ve kendisine etrafi çiçeklerle çevrili tripleks bir villa verirler. Einstein orada müzik dinleyerek, kitap okuyup düşünerek, iyi insanlarla sohbet ederek huzurlu bir hayat sürer. Bir gece geç vakit kapısı çalınır. Kapıyı açtığında karşısında tanımadığı bir adam, selam vererek “Benim IQ’um 180” der. Einstein buna sevinir ve “Gel seninle astronomi, fizik ötesi bilimler ve felsefe konuşalım” diye adamı içeri buyur eder.

Aradan belli bir süre geçer ve yine bir gece kapı çalınır, kapıyı açtığında bu defa başka bir adam “Merhaba, benim IQ’um 100” der. Einstein onu içeri alır ve “Gel seninle siyaset ve günlük konularında konuşalım” der.

Yine günün birinde bir gece, Einstein’in kapısı çalınır. Kapıyı açtığında, karşısında eşofmanlı, amigo kılıklı bir adam “Meraba televole, benim IQ’um 80” der. Einstein adamı şöyle bir süzer ve “Gel seninle de top’tan, pop’tan konuşalım” der.

İnsanların konuştuğu konular, zekâ düzeylerinin bir göstergesidir. Üstün zekâlı kimseler ise, hemen her zekâ seviyesine inebilir ve onların dilinden konuşabilir. Bu da üstün zekâlıların bir tür zekatıdır aslında.

* * *

Temel’in karısı Fadime kumar oynar. Temel, arada bir gelip sorar:

-“Nasıl gidiyor kanaryam?”

-“Kaybediyorum..”

Bir süre sonra yine:

-“Nasıl gidiyor güvercinim?”

-“Kaybediyorum”

Bu diyalog bülbülüm, serçem diye sürüp gider. Temel’in arkadaşı Cemal, dayanamaz sorar:

-“Ula Temel, neden karına hep kuş isimleriyle hitap ediyorsun?”

Tele: “Haçen ben nazik adamımdur. Bu kadar kişi içinde hanıma kuş beyinli diyemem ya” diye Cemal’in kulağına fışıldar.

Aklı olduğu halde insanın aklını kullanmaması, kumar oynaması, kaybettiği halde oyuna devam etmesi insanın zafiyeti. Kuş beyinli gibi

davrananlara, kuş isimleri ile hitap etmesi ise Karadenizli Temel'in nezaketi.

* * *

Süper Lise diye adlandırılan bir okulun öğretmeni, öğrencilerinin sanat ve düşünce dünyamızla ne denli ilgilendiklerini saptamak amacıyla tanınmış on kişinin adını yazar tahtaya. Ve bunların neci olduklarını sorar onlara. Öğrenciler İlhan Selçuk'la, Turhan Selçuk'un besteci olduklarını söylerler.

Vedat Günyol'u ise futbolcu olarak tanır.

Topçuların ve Popçuların ün ve para kazandığı bir dünyada, süper lisenin süper öğrencileri de işte bu kadar olur.

Son zamanlarda dergi ve gazetelerde daha önceleri yazmış olduğum yazıları, başka isimler altında okuyorum. Bu da yazarlığın "E-Kolaay" yöntemi olsa gerek.

Rahmetli ve sevgili Kemal Sunal'ın dediği gibi meğer ne çok ben varmış benden içeri...

SEVGİ DÜNYASI ABONE FORMU

Yayın Süresi : Aylık Yıllık Dergi Bedeli 10.800.000 TL
Dergi Bedeli 900.000 TL İndirimli Abone Bedeli 10.000.000 TL
Adı Soyadı :
Adresi :
Posta Kodu: İlçe : Şehir :
Tel : Fax :
Firma Adı :
Vergi Dairesi : Vergi Numarası :

1. Lütfen Kredi Kartı hesabımdan alınız.VISAMASTEREUROCARD
Kart No / / / / / Son K. Tarihi / / / İmza:

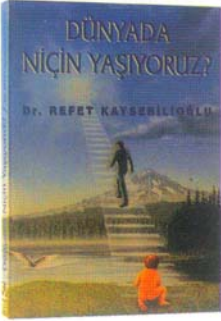
2. Bir yıllık abone bedeli olan 10.000.000 TL'nı Sevgi Yayınları Tic. Ltd. Şti adına Yapı ve Kredi Bankası Şaşkınbakkal / İstanbul Şubesi 100-1516-4 numaralı hesaba yatırdığınızı belgeleyen dekontla birlikte bu kartı adresimize yollayınız veya fakslayınız.

SEVGİ DÜNYASI P.K. 471, Beyoğlu - 80090 İstanbul

Tel: (0212) 252 85 85 - (0212) 250 42 42 Fax: (0216) 385 92 30 - (0212) 227 01 97 - (0216) 369 82 03

Abone Sorumlusu: Kazım Erdemoğlu

SEVGİ YAYINLARI

DÜNYADA NİÇİN YAŞIYORUZ
Dr. Refet Kayserilioğlu

DOĞRU YAŞAMA BİLGİLERİ
Dr. Refet Kayserilioğlu

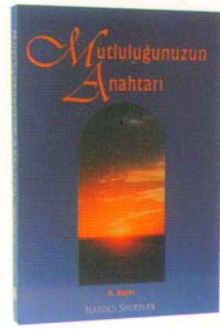
ÜSTÜN İNSAN OLMAK
Dr. Refet Kayserilioğlu

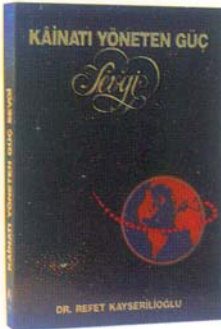
BİZİM CELSELERİMİZ

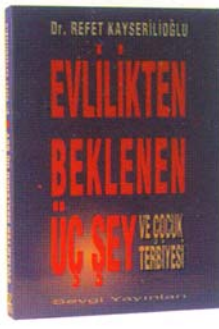
SEVİNİZ BİRLEŞİNİZ BİR OLUNUZ
Dr. Refet Kayserilioğlu

Mİ İTLULUĞUNUZUN ANAHTARI
Harold Sherman

KAINATI YÖNETEN GÜÇ
Dr. Refet Kayserilioğlu

EVLİLİKTEN BEKLENEN ÜÇ ŞEY
Dr. Refet Kayserilioğlu

BİR CAN YOĞRULDU
Dr. Refet Kayserilioğlu

İsteme Adresi: SEVGİ YAYINLARI P.K. 471 Beyoğlu - İSTANBUL
veya: Taksim, Aydede Caddesi. Kıvılcım Apt. No: 4/5 Beyoğlu - İST.
Tel: (0212) 250 42 42

DR. REFET KAYSERİLİOĞLU

IŞIĞI GÖRENLER

SEVGİ YAYINLARI

YENİ ÇIKTI

IŞIĞI GÖRENLER

Dr. REFET KAYSERİLİOĞLU

Bu kitap; Işığı arayan, Doğruları, Gerçekleri özleyen gönlünüze,
Bir aydınlık olacaktır. Aslında insan, Doğduğu andan ölünceye kadar,
Gerçekleri arar... Işık peşinde koşan pervaneler gibi,
sıcak ışık kaynaklarına doğru, Yanması, kavrulması pahasına da olsa
Koşar...

Bütün kitapçılarda

Genel Dağıtım: Birleşim, Arkadaş Dağıtım, Artı Dağıtım

İsteme Adresi: Sevgi Yayınları, P.K. 471 Beyoğlu 80090 İstanbul Tel: 252 85 85 - 250 42 42